

FORSVARSBYGG

20 **24**

ÅRSRAPPORT

Eiendom, bygg og anlegg til forsvaret
av Norge i fred, krise og krig.

1

LEDERS BERETNING	3
------------------	---

2

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG TALL	8
De store tallene	9
Fordeling av eiendomsmassen	10
Forsvarsbyggs samfunnsoppdrag	11
Organisasjon og ledelse	12
Nøkeltall	13
Målene våre	14
Organisasjonen	15
Forsvarssektoren	16

3

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	17
Sammendrag	18
Forsvarsbyggs målbilde	20
Resultatmål 1: Målrettet og godt forvaltet EBA	21
Resultatmål 2: God beredskap og EBA som understøtter nasjonale og allierte operasjoner i krise og væpnet konflikt	26
Resultatmål 3: EBA fremskaffet til rett tid, kostnad og kvalitet	28
Redegjørelse for ressursbruk	31
Virksomhetens bemanningssituasjon	34
Totale kostnader	36

4

STYRING OG KONTROLL	38
Innledning	39
Overordnet vurdering av styring og kontroll	39
Mål- og resultatstyring	40
Risikostyring og internkontroll	40
Riksrevisjonen	40
Kultur og integritetsbygging	41
Innsidehandel og habilitet	42
Digitalisering	42
Sikkerhet og beredskap	43
Personvern og informasjonssikkerhet	43
Seriøsitet og etisk handel	44

5

FRAMTIDSUTSIKTER	46
Delmål 1: Eiendom, bygg og anlegg fremskaffet til rett tid, kostnad og ytelse	47
Delmål 2: Forvaltning av eiendom, bygg og anlegg som ivaretar forsvarssektorens behov	48
Delmål 3: Beredskap for at eiendom, bygg og anlegg (EBA) vil understøtte nasjonale og allierte operasjoner i krise og krig	49

6

ÅRSREGNSKAP	51
Ledelseskommentar til årsregnskapet	52
Prinsippnote til årsregnskapet	54

VEDLEGG TIL ÅRSRAPPORT	
Redegjørelse for likestilling og mangfold	
Miljørapport	

1

Forsvarsbygg har levert gode resultater i samhandling med Forsvaret og styrket evnen til forsvar og viljen til beredskap.

KAPITTEL 1

Leders beretning

Forsvarsbygg har levert gode resultater i samhandling med Forsvaret og styrket evnen til forsvar og viljen til beredskap.

Forsvarsbygg skal etablere, opprettholde og gjenopprette forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig. Russlands invasjon av Ukraina har gitt varige endringer i situasjonsbildet for norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Vi har i 2024 prioritert oppgavene som bidrar til et styrket forsvar og økt vilje til beredskap. Sammen med Forsvaret har vi prioritert ressursene inn mot eiendom, bygg, og anlegg som gir styrket operativ evne, og økt innsatsen for å gjøre Forsvarsbygg beredskapsklar.

Økte bevilgninger, planrammer, overføring av midler fra 2023, tildeling av nye oppdrag og fullmakter i sammenheng med en historisk satsning på forsvarssektoren i ny langtidsplan, har dannet grunnlaget for en stor omsetningsøkning i 2024. Tiltakene har ført til økt gjennomføringsevne og økt kapasitet på forlegninger, boliger og kvarter i prioriterte områder i hele landet. Investeringsvirksomheten har fortsatt høy gjennomføringsevne, og vi ser frem til å ytterligere bidra til satsningen som fremgår av langtidsplanen for forsvarssektoren.

Det pågår et arbeid for å effektivisere samhandlingen innad og mellom etater i forsvarssektoren. Målet er en tydeligere fordeling av roller og ansvar. I 2024 har dette særskilt berørt Forsvarsbyggs investeringsvirksomhet, og vi har aktivt bidratt til faglig og styringsmessig innsikt i dette arbeidet.

Et beredskapsklart Forsvarsbygg

I 2024 har Forsvarsbygg prioritert aktiviteter som øker virksomhetens beredskap, evne til alliert mottak, og bidrag inn i totalforsvarsperspektivet. Vi har fortsatt å styrke organisasjonsberedskapen gjennom graderte situasjonsoppdateringer, interne beredskapsøvelser og nasjonale beredskapsøvelser med Forsvaret. Vi har jobbet videre med etablering av styrkestruktur og operativ organisasjonsplan. Understøttelse av Forsvarets operative evne og beredskap inngår som en integrert del av Forsvarsbyggs virksomhetsstyring.

Det norske totalforsvarskonseptet omfatter gjensidig støtte og samarbeid mellom forsvars-sektoren og det sivile samfunnet i fred, krise og krig. Et viktig bidrag er å samhandle med Rådet for bygg- og anleggsberedskap for å utvikle beredskaps- og totalforsvarsevnen.

Vi har økt satsningen på mottakskapasitet og understøttelse av kostnadseffektiv og bærekraftig eiendom, bygg og anlegg for alliert øving og trening. Anskaffelse av plasthaller og modulbygg på etablerte operative flater har gitt økt forutsigbarhet og redusert ressursbruk. Allierte har uttrykt tilfredshet med kapasitetene og at kostnadene er redusert.

Vi har forberedt oss godt til øvelsen Joint Viking 2025. Øvelsen skal vise Norge og NATOs vilje, evne og styrke til å forsvare sitt territorium. Samtidig har vi jobbet med forberedelsene til en intern utviklingsøvelse, Bold Viking 25. Der er hensikten å kunne sammenstille og rapportere øyeblikksdata om våre ulike lokasjoner til beslutningstakere.

Samarbeid med nordiske og baltiske land

Etater med ansvar for infrastruktur, eiendom- bygg og anlegg i nordiske og baltiske land, har lenge hatt et faglig og prosjektbasert samarbeid på en rekke fagområder. Samarbeidet har blitt ytterligere intensivert med inkluderingen av Finland og Sverige i NATO. Vi vil i 2025 signere en trilateral intensjonsavtale med Sverige og Finland for å ytterligere styrke samarbeidet.

I 2024 har vi inngått en separat samarbeidsavtale med den finske tilsvarende etaten Försvarsfastigheter. Hensikten med avtalen er å styrke samarbeidet innen beskyttelse og sikring av bygg, anlegg og infrastruktur. Forsvarsbygg har Norges fremste fagmiljø på dette området. Vi ser frem til å samarbeide enda tettere, for å utvikle ny kunnskap og nye løsninger.

Utvikling og verdibevaring av eiendomsporteføljen

Med nesten 13 000 bygg og anlegg spredt over hele landet, forvalter vi Norges største offentlige eiendomsportefølje. Forsvarsbygg gjennomførte husleiefinansiert drift og vedlikehold for 1,15 milliarder kroner. I 2024 har sektoren iverksatt økt satsning på fornyelse og vedlikehold av eiendomsmassen. Vi prioriterer vedlikeholdstiltak som støtter Forsvarets fremtidige basestruktur, og som har stor betydning for forsvarssektorens operative evne og beredskap.

Forsvarsektoren har over tid hatt en underfinansiert husleiemodell, som har ført til et betydelig vedlikeholdsetterslep. Forsvarsbygg har i 2024 fått tildelt økte midler for å starte arbeidet for å bremse vedlikeholdsetterslepet, og ny langtidsplan for forsvarssektoren legger til grunn at denne satsningen skal fortsette i årene fremover.

Forsvarsbygg har ansvaret for forsvarssektorens kulturhistoriske eiendommer, festninger og fort. Noen av disse er kun delvis i operativ bruk, men bidrar betydelig til den historiske forståelsen av samfunnsbetydningen av et godt forsvar. I 2024 hadde festningene 4,1 millioner besøkende, en økning på 800 000 fra 2023. Det er svært gledelig at vi nå ser at populariteten til festningene som reise- og besøksmål er tilbake til de rekordhøye nivåene som før pandemien.

En bærekraftig forsvarssektor

Vi har jobbet systematisk for å ivareta Forsvarets behov og finne klima- og kostnads-effektive løsninger i byggeprosjektene. Vi har også bidratt inn i nasjonale strategier og tiltaksplaner for å ivareta naturmangfold. Vi jobber kontinuerlig med å innrette anskaffelsespraksisen vår slik at den i størst mulig grad fremmer klimavennlige løsninger, redusere skadelig miljøpåvirkning og bidrar til grønn innovasjon. Å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter i verdikjeden er ett av satsningsområdene i forsvarssektorens anskaffelsesstrategi. For å forebygge arbeidslivskriminalitet utfører Forsvarsbygg rutinemessig inntakskontroll av alle bygge- og anleggsentreprenører

Vi deltar aktivt i gruppen i nordisk-baltisk Forsvarsbygg som tar for seg forsvarsspesifikke miljøtemaer og representerer også forsvarssektoren innenfor energi og miljø i European Defence Agency i EU. Forsvarsbygg har i 2024 vært vertskap for European Conference for Defence and the Environment (ECDE).

Vi bidrar til en mer moderne og effektiv forsvarssektor

Forsvarssektoren skulle innen utgangen av 2024 ha identifisert og hentet ut 2,3 milliarder i varige gevinster gjennom modernisering og effektivisering. Dette har vist seg vanskelig å gjennomføre, og Forsvarsbygg har ikke nådd sitt effektiviseringskrav for 2024. Vi må hente igjen det resterende de neste to årene samtidig med nye krav for perioden 2025-2028. Innføring av kategoristyring i anskaffelsene våre er sentralt i dette arbeidet, samtidig som vi støtter resten av forsvarssektoren ved å stille viktige ressurser til disposisjon for sektorens felles satsning.

I ny langtidsplan for forsvarssektoren pekes det på utfordringene med klimaendringer, og behovet for å styrke arbeidet med utslippsreduksjon og klimaomstilling. Vi arbeider systematisk med dette gjennom handlingsplanen tilknyttet forsvarssektorens felles klima og miljøstrategi. Tilbakeføringen av renhold til Forsvarsbygg ble i hovedsak gjennomført i løpet av 2024. Totalt har vi nå om lag 500 renholdsansatte. Renholdstjenesten blir del av førstelinjevedlikeholdet og skal tilfredsstille brukernes forventning til kvalitet og være bærekraftig over tid.

Helhetlig styring av Forsvarsbygg

Forsvarsbygg har levert et meget tilfredsstillende økonomisk resultat innenfor rammene av forsvarlig forvaltning og sektorens krav til holdninger, etikk og ledelse. Internrevisjonen vurderer at Forsvarsbygg har god styring og kontroll

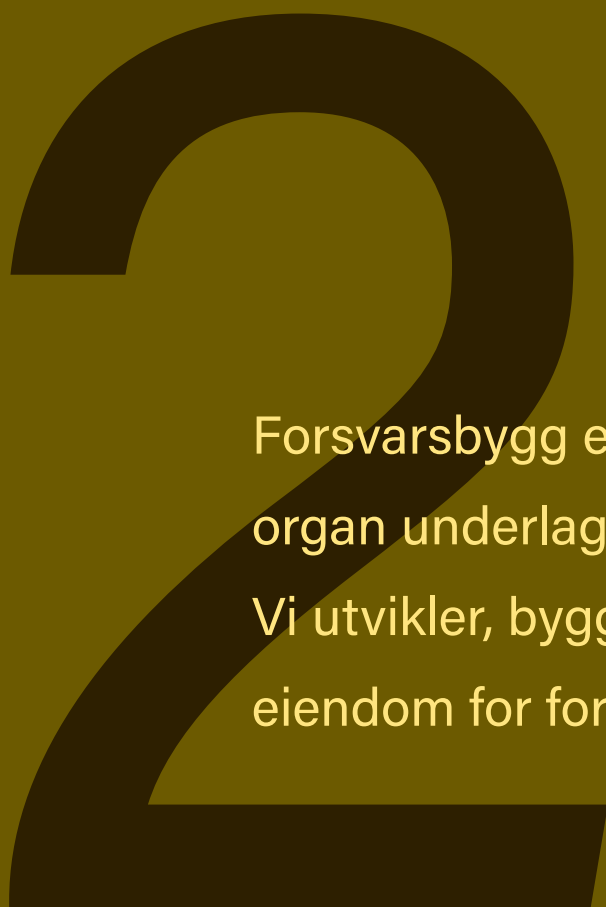
Forsvarsbygg har fått revisjonsberetning med forbehold for regnskapsåret 2023. Forbeholdene knytter seg til at Riksrevisjonen ikke kunne bekrefte leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Forsvarsbygg har innført tiltak for å sikre tilstrekkelig sporbarhet og dokumentasjon av omtvistede fakturaer.

Oslo, 12. mars 2025

Svein Thorbjørn Thoresen,
direktør Forsvarsbygg

Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet. Vi utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren.

KAPITTEL 2

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

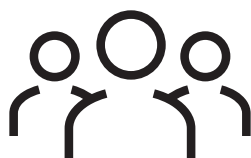
De store tallene

2024

15,1

Totale kostnader var 15,1 milliarder kroner.

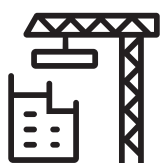
2 184

Ansatte fordelt på 1 994 årsverk.

651

Aktive investeringsprosjekter i ulike faser.

6,8

Investeringsprosjekter for 6,8 milliarder kroner.

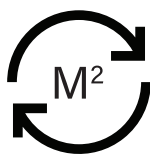
489

Solgt forsvarseiendom for 489 millioner kroner.

12 908

Antall bygg og anlegg vi forvalter.

15 874

Vi avhendet 15 874 kvadratmeter i 2024.

28

Byggeprosjekter overlevert til forsvarssektoren.

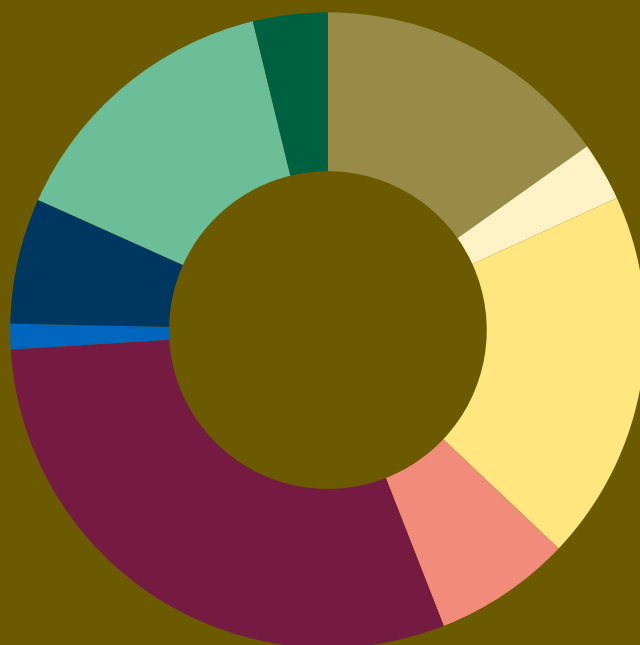
4,1

4,1 millioner besøkende på festningene.

FORSVARSBYGG FORVALTER EN BYGNINGSMASSE PÅ 4 044 126 KVADRATMETER

Fordeling av eiendomsmassen

● Administrasjons- og stabsanlegg	15,2 %
● Velferds- og fritidsanlegg	3,0 %
● Forlegninger og messer	18,9 %
● Boliger	7 %
● Lager- og vedlikeholdsanlegg	30 %
● Basisanlegg	1,3 %
● Utdannings- og øvingsanlegg	6,4 %
● Strids- og forsvarsanlegg	14,5 %
● Andre EBA	3,8 %

Forsvarsbyggs samfunnsoppdrag

Eiendom, bygg og anlegg er én av fire innsatsfaktorer for forsvaret av Norge. Et operativt og moderne forsvar er avhengig av tilgang til tidsriktige og funksjonelle eiendommer, bygg og anlegg. Forsvarsbygg skal etablere, opprettholde og gjenopprette forsvarssektorens bygg, eiendom og anlegg i fred, krise og krig. Vi bidrar til operativ kampkraft i forsvarssektoren ved at Forsvaret og øvrige etater i forsvarssektoren har eiendom, bygg og anlegg som er løpende tilpasset deres behov. Vi samhandler med Rådet for bygg- og anleggsberedskap, og andre aktører i totalforsvaret, for å utvikle beredskaps- og totalforsvarsevnen.

Vi legger også til rette for trening og mottak av allierte forsterkninger. Forsvarsbygg er en beredskapsorganisasjon, tett integrert med øvrige etater i forsvarssektoren. Vi trener og øver med Forsvaret slik at vi har beredskap for å levere funksjonelle eiendommer, bygg og anlegg også i krise og krig.

Vi planlegger, bygger, forvalter og drifter

Forsvarsbygg ivaretar forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg gjennom hele anleggets levetid. Vi sørger for alle oppgaver knyttet til investeringsprosessen samt utvikling og bygging av ny eiendom, bygg og anlegg. Vi er ansvarlig for forvaltning, drift og vedlikehold, og vi avhender eiendom sektoren ikke lenger har behov for. Avhendingen omfatter alt fra salg til miljøopprydding og tilrettelegging for sivil bruk. Dette tilfører midler til forsvarsbudsjettet og fritar forsvarssektoren for framtidig drifts- og oppryddingsansvar.

Vi beskytter og sikrer bygg og anlegg

Forsvarsbygg ved Nasjonalt kompetansesenter for sikring av bygg (NKSb) er forsvarssektorens og statens rådgiver for beskyttelse og sikring av eiendom, bygg og anlegg mot eksplosjonsulykker, terrorhandlinger, spionasje, sabotasje og annen kriminalitet. NKSb er landets ledende miljø for å utvikle kunnskap og løsninger som bidrar til et tryggere Norge.

Vi tar vare på kulturminner og skaper nytt liv på historisk grunn

Forsvarsanlegg, festninger og fort har gjennom hele vår historie vært sentrale i forsvaret av landet og for utviklingen av lokalsamfunnene som de var satt til å beskytte. Det er viktig for samfunnet å bevare denne historien og gjøre den tilgjengelig for nye generasjoner.

Forsvarsbyggs kulturminnefaglige rådgivning bidrar til å ivareta kulturminneinteresser og forene vernehensyn med optimal bruksfunksjon. Vi forvalter og utvikler de nasjonale festningsverkene og sørger for at de er tilgjengelige for publikum hele året.

Vi tar vare på miljøet

Klima- og miljøarbeid er en naturlig del av forsvarssektorens samfunnsansvar. God miljøforvaltning er avgjørende for å legge til rette for at Forsvaret skal kunne øve og trene samtidig som vi ivaretar miljøet. Forsvarsbygg har landets fremste kompetanse på miljøutfordringer innenfor forurensning og støy fra militær aktivitet og øvelser. Stadig mer spesialiserte krav for forsvarssektoren blir ivaretatt og oppfylt.

Nøkternt kostnadsnivå

Forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg skal være operativ og funksjonell, men samtidig nøktern. Forsvarsbygg velger kostnadseffektive løsninger både innen investeringer i ny eiendomsmasse og drift av eksisterende eiendomsmasse, for å holde kostnadene på et nøkternt nivå. Det gjør at ressurser kan frigjøres til å styrke Forsvarets kjernevirksomhet. Det er Forsvarsdepartementet som eier eiendommene i forsvarssektoren. Forsvarsdepartementet beslutter investeringer og hvordan eiendom, bygg og anlegg skal benyttes og utvikles. Forsvarsbygg har ansvaret for å utvikle, bygge, vedlikeholde og drifte eiendom, bygg og anlegg som forsvarssektoren betaler leie for. Forsvaret er leietaker og bruker, og prioriterer og stiller krav ut fra sine behov. Driftskostnadene finansieres gjennom forsvarssektorens husleiebaserte forvaltningsmodell, som er vedtatt av Stortinget. Dette synliggjør kostnadene for eiendom, bygg og anlegg. Visjonen vår er å bygge forsvarsevne hver dag.

Organisasjon og ledelse

Forsvarsbygg er Norges største offentlige eiendomsaktør. Vi ivaretar Forsvarets behov gjennom planmessig vedlikehold og fornyelse av den totale eiendomsporteføljen med 12 908 bygg og anlegg på totalt 4 044 126 kvadratmeter bygningsmasse fordelt over hele landet. De totale kostnadene for 2024 var på 15,1 milliarder kroner. Siden 2001 har vi avhendet 3,2 millioner kvadratmeter uhensiktsmessig eiendom. Salg av eiendom har gjort at forsvarssektoren har fått tilbakeført 6,6 milliarder kroner netto til å styrke Forsvarets operative evne. Vi har 2 184 ansatte fordelt på 1 994 årsverk. Vi er til stede der Forsvaret er, i 287 av landets 357 kommuner. Hovedkontoret vårt er i Oslo.

Bygge- og rehabiliteringsprosjektene våre spanner bredt fra boliger, forlegninger og kontorbygg til vedlikeholdsfasiliteter for nye ubåter og kampflybase med støttefunksjoner og infrastruktur. Prosjektene våre har blant annet gitt Forsvaret økt kapasitet for alliert øving og trening i Nord-Norge, Evenes flystasjon fått nytt baseskvadronsbygg og i Porsangmoen leir har vi bygget ny mannskapskaserne. I 2024 hadde vi om lag 650 større og mindre investeringsprosjekter i ulike faser over hele landet. Vi investerer for om lag 6,8 milliarder kroner årlig.

Samarbeid med andre

Forsvarsbygg er sammen med bygg- og anleggsbransjen en viktig del av totalforsvaret. Våre aktiviteter har ringvirkninger for innbyggere i hele Norge, både i og utenfor Forsvaret. Vi har en ledende rolle i bygg- og eiendomsbransjen, og tar denne rollen på alvor gjennom høy kvalitet i anskaffelsesprosesser og godt samarbeid med leverandører. Vi har et tett samarbeid med de mange lokalsamfunnene vi er til stede i, og vi legger til rette for tillit og god interaksjon mellom forsvarssektoren og lokalsamfunnet.

Nøkkeltall

Indeksregulerte kroneverdier for tidligere år

År	2024	2023	2022	2021	2020
Antall ansatte	2 184	1 557	1 443	1 446	1 474
Antall avtalte årsverk*	1 994	1 478	1 366	1 395	1 415
Antall utførte årsverk	1 662	1 345	1 278	1 321	1 315
Samlet tildeling post 01-99 (mill kroner)	13 446	11 569	11 530	10 797	9 892
Utnyttelsesgrad post 01-29	91 %	99 %	91 %	91 %	95 %
Sum driftskostnader (mill kroner)	8 249	8 243	8 431	7 551	7 022
Andel investeringer	47 %	36 %	33 %	41 %	46 %
Lønnsandel av driftskostnader**	20 %	18 %	16 %	19 %	21 %
Lønnskostnader per utførte årsverk (hele tusen)**	1 016	1 081	1 064	1 099	1 101
Solgt forsvarseiendom for (mill. kroner)	489	744	215	241	261
Fremskaffet kapasiteter (mill. kroner)	7 579	5 674	6 132	7 002	6 460

* Det vi omtaler som årsverk i årsrapporten er avtalte årsverk

** Ny beregning har påvirket historiske tall

Målene våre

Forsvarsbyggs effektmål er *Bærekraftige og kosteffektive leveranser som understøtter forsvarssektorens behov.*

For å nå dette har vi tre resultatmål:

Fra og med 2025 har vi nye eksterne mål, forankret i Forsvarsbyggs tildelingsbrev og langtidsplanen for forsvarssektoren 2025–2036. Vi omtaler de nye målene i kapittel 5, Framtidsutsikter.

Våre seks interne mål ivaretas av etatssjef og rapporteres ikke til Forsvarsdepartementet:

- Effektive prosesser og brukerorienterte digitale løsninger
- Sikkerhet i innovasjon og samhandling
- Strategisk styring av eiendomsporteføljen gjennom integrerte planprosesser
- Motiverte og engasjerte medarbeidere som skaper gode resultater
- Helhetlig styring og kontroll
- Skape tillit til Forsvarsbygg som sektorens EBA-aktør

Organisasjonen
per 31.12.2024

DIREKTØR FORSVARSBYGG
Svein Thorbjørn Thoresen

ASSISTERENDE DIREKTØR
Camilla Mathiesen

avdelingsdirektør
KOMMUNIKASJON
Frode Vik Jensen

avdelingsdirektør
PROSJEKT OG UTVIKLING
Stine Fjærli Sjøthun

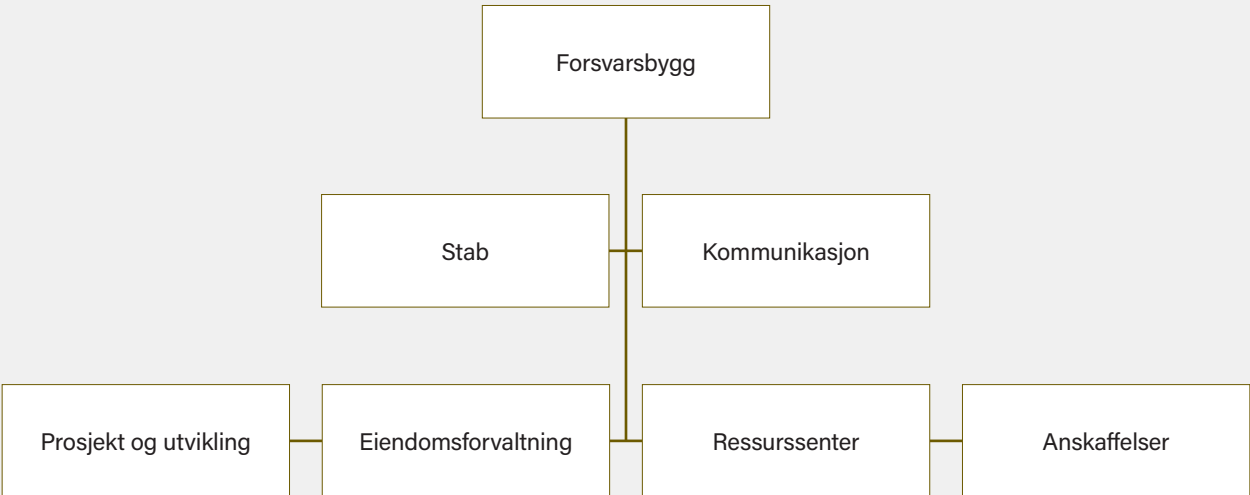
avdelingsdirektør
EIENDOMSFORVALTNING
Jan Erik Johansen

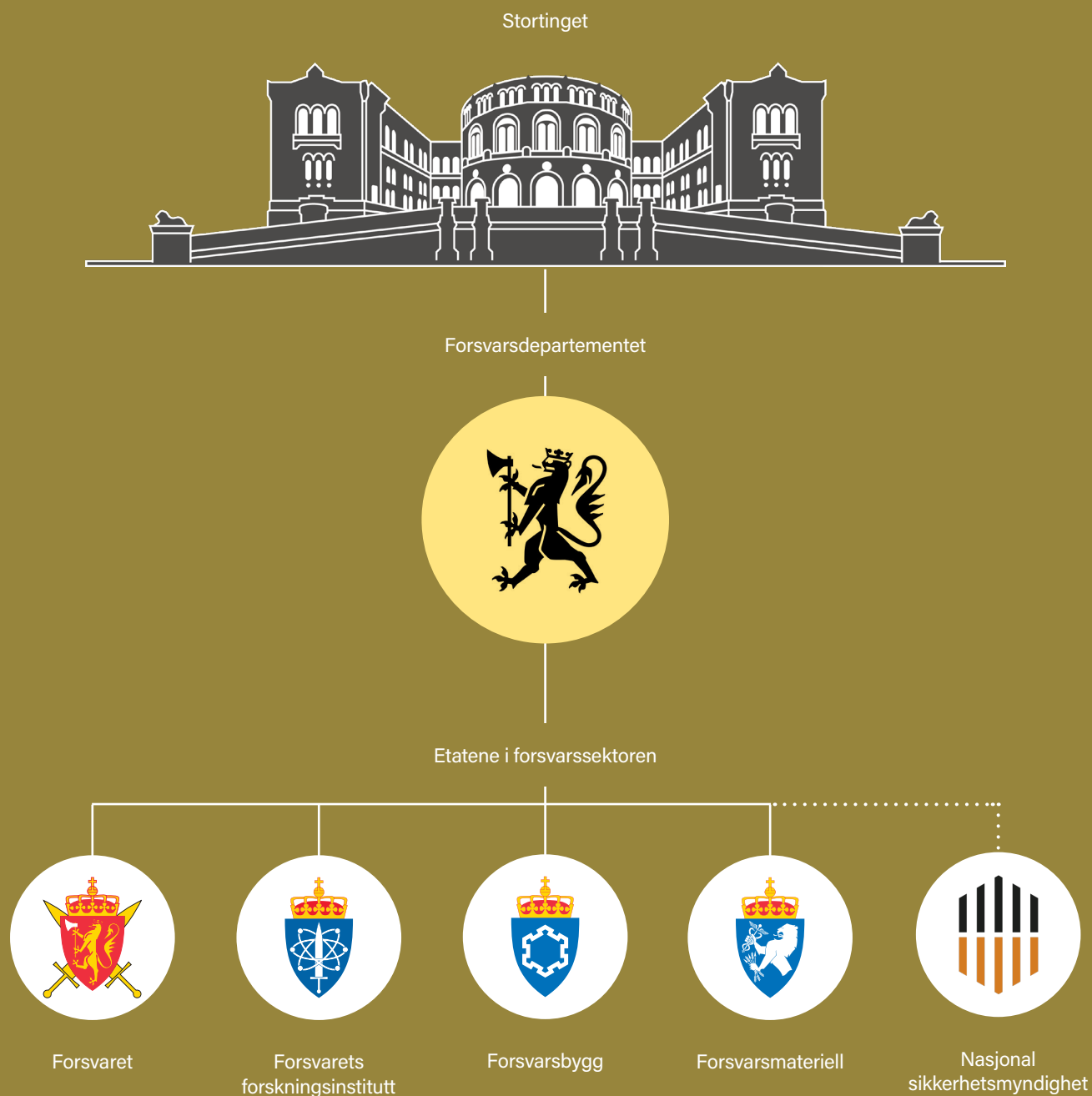
avdelingsdirektør
RESSURSSENTER
Stig Nilsen

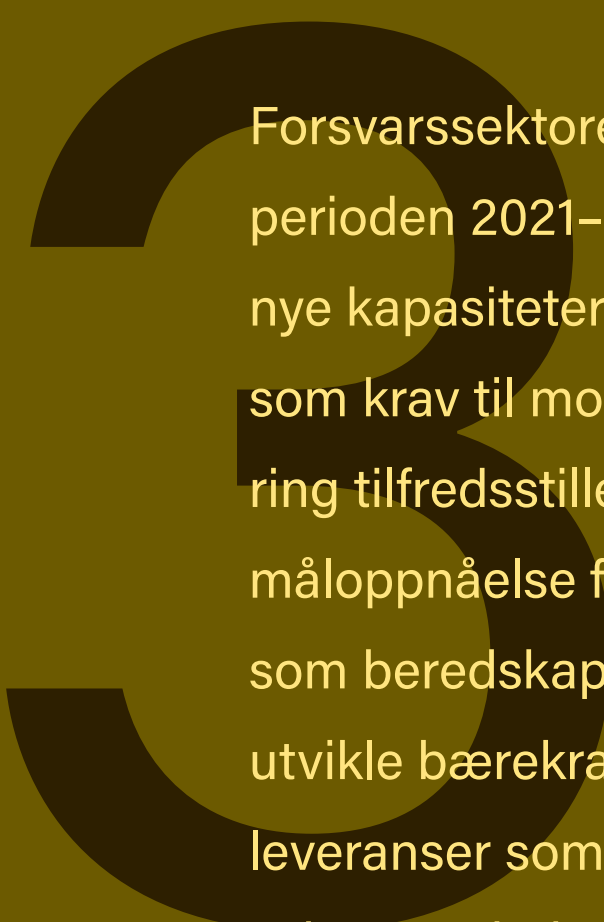

avdelingsdirektør
ANSKAFFELSER
Marit Kristiansen

Forsvarssektoren

Forsvarssektoren skal i langtidsperioden 2021–2024 videreutvikles, og nye kapasiteter skal fremskaffes samtidig som krav til modernisering og effektivisering tilfredsstilles. Sektorens langsiktige måloppnåelse forutsetter at Forsvarsbygg som beredskapsorganisasjon evner å utvikle bærekraftige og kosteffektive leveranser som understøtter forsvarssektorens behov i fred, krise og krig.

KAPITTEL 3

Årets aktiviteter og resultater

Sammendrag

**Vi har god måloppnåelse på ett mål og akseptabel måloppnåelse på ett mål.
Samlet resultat vurderes til godt.**

Ressursbruk

De totale kostnadene for 2024 var 15,05 milliarder kroner. Av dette er det gjennomført investeringer i eiendom, bygg og anlegg for totalt 6,80 milliarder kroner, som er balanseført. Vi har brukt midlene målrettet på eiendom, bygg og anlegg gjennom bærekraftige og kostnadseffektive leveranser, som understøtter forsvarssektorens behov.

De totale driftskostnadene for 2024 var 8,25 milliarder kroner. Dette er en økning på 434 millioner kroner, eller 5,6 prosent, fra 2023. Hovedårsaken til økningen er 197 millioner kroner i økte lønnskostnader, økte kostnader til vare- og tjenestekjøp med 110 millioner kroner samt at andre driftskostnader har økt med 101 millioner kroner. Av- og nedskrivninger er økt med 26 millioner kroner sammenlignet med 2023.

Regnskapet

Kontantregnskapet for 2024 viser 983 millioner kroner høyere driftsutgifter enn driftsinntekter. Dette er 593 millioner kroner mindre enn tillatt merutgift på 1,6 milliarder kroner, og årsresultat er dermed akseptabelt. For 2024 har Forsvarsbygg realisert gevinster for 90,2 millioner kroner, mot et målkrav 168,6 millioner kroner. Målkravet for gevinster i langtidsperioden 2021–2024 var 431,2 millioner kroner. Forsvarsbygg har realisert gevinster for 293,6 millioner kroner i denne perioden.

Klima og miljø

Langtidsplanen for forsvarssektoren peker på utfordringene med klimaendringer og behovet for å styrke arbeidet med utslippsreduksjon og klimaomstilling. Forsvarsbygg arbeider systematisk med dette gjennom handlingsplanen for forsvarssektorens felles klima- og miljøstrategi. Viktige tiltak i 2024 har vært å øke graden av egenprodusert energi og energilagring, samt å redusere klimagassutslipp gjennom skjerpede krav i anskaffelser og miljøoppfølgingsplaner. Med økt utbygging vil presset på naturmiljø øke. Vi jobber for å i størst mulig grad oppnå arealnøytralitet og bygge ut på etablerte områder.

Effekt for forsvarssektoren og samfunnet

I 2024 overleverte Forsvarsbygg 28 bygg og anlegg til forsvarssektoren. Prosjektene har gitt økt forsvarsevne ved å bedre kapasiteten for Finnmark landforsvar, øke evnen til luftromsovervåkning gjennom fremskaffelse og etablering av nye raderer, samt øke flyoperativ evne gjennom fornyelse og utvikling av nytt rullebanesystem på hovedkampflybasen på Ørland. Vi har bedret botilbudet og økt kapasiteten på personellrelatert eiendom, bygg og anlegg i Midt- og Nord-Norge. Ny havaritrener på Haakonssvern gir bedre rammer for utdanningen for Sjøforsvarets personell. I årene 2021 til 2024 avsluttet Forsvarsbygg 131 prosjekter med en samlet sluttkostnad på totalt 8,9 milliarder kroner. Det er 99,8 prosent av den samlede styringsrammen for prosjektene.

Forsvarsbygg i 2024 har oversendt 40 beslutningsunderlag til Forsvarsdepartementet. Det er stor geografisk variasjon i prisnivået, og vi har iverksatt tiltak for å ivareta denne usikkerheten i fremtidige beslutningsunderlag og konkurranser. Klima- og miljøforhold er en del av planleggingen av prosjektene. Flere av beslutningsunderlagene har anbefalt solceller for egenprodusert energi. Klima- og miljøhensyn vektlegges ved tildeling av kontrakter, og alle prosjekter har en miljøoppfølgingsplan, som ivaretar kravene i forsvarssektorens klima- og miljøstrategi.

Forsvarsbygg gjennomførte husleiefinansiert drift og vedlikehold for 1,15 milliarder kroner. Dette utgjør 73,8 prosent av de samlede husleieinntektene, og er over målkravet på 73,0 prosent. Vi har prioritert eiendom, bygg og anlegg som videreføres i Forsvarets fremtidige basestruktur. Vår tilstedeværelse i store deler av landet gjør oss til en viktig bidragsyter for både lokal og nasjonal sysselsetting.

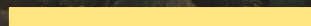
Forsvarsbygg har i 2024 ytterligere økt organisasjonsberedskapen, og deltatt på øvelser med Forsvaret og allierte styrker. Vi utvikler vår evne til å støtte forsvaret av Norge i fred, krise og krig, og jobber tett sammen med relevante ressurser i totalforsvarsperspektivet.

Forsvarsbyggs målbilde

RESULTATMÅL 1

R1

Målrettet og godt
forvaltet EBA

MÅLOPPNÅELSE

**Vi leverer
akseptabelt**

RESULTATMÅL 2

R2

God beredskap
og EBA som
understøtter
nasjonale og allierte
operasjoner i krise
og væpnet konflikt

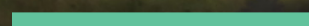
MÅLOPPNÅELSE

Informasjonen er
skjermingsverdig
og rapporteres ikke
i årsrapporten.

RESULTATMÅL 3

R3

EBA fremskaffet til
rett tid, kostnad og
kvalitet

MÅLOPPNÅELSE

Vi leverer godt

Vurderingskriterier

- Godt
- Akseptabelt
- Ikke akseptabelt
- Sikkerhetsgradert

R1

RESULTATMÅL 1

Måltrettet og godt forvaltet EBA

Hensikten med målet er at all ressursbruk skal resultere i funksjonell eiendom, bygg og anlegg tilpasset brukernes behov innenfor best mulig totaløkonomi, at utrangeringspotensiale synliggjøres samt at utrangert eiendom, bygg og anlegg avhendes (inkludert riving og miljøopprydding). Videre skal planer og tiltak imøtekomme dagens behov samtidig som fremtidige økonomiske, teknologiske og miljømessige behov dekkes på en forsvarlig måte og verdiene i eiendomsporteføljen ivaretas. Dette innebærer ivaretagelse av bruksverdi, økonomisk verdi og verneverdi i henhold til prioriteringskriterier omforent med Forsvaret.

Forsvarsbygg skal ha oversikt over sektorens eiendomsportefølje; herunder behovs- og kapasitetsoversikt, tilstandsgrad og kvalitetssikrede behov for fornyelse. Forsvarsbygg skal være en proaktiv eiendomsrådgiver som gir råd, utarbeider planer og gjennomfører tiltak som sikrer måltrettet, kostnadseffektiv og bærekraftig ressursutnyttelse. I tillegg skal miljø- og samfunnsmessige konsekvenser av Forsvarets virksomhet ivaretas innenfor området eiendom, bygg og anlegg.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Vi leverer akseptabelt på målet i 2024.

Drift og vedlikehold

73,8 prosent av de samlede husleieinntektene har gått til drift og vedlikehold. Dette er over kravet fra Forsvarsdepartementet på 73 prosent. Forsvarsbygg gjennomførte i 2024 husleiefinansiert drift og vedlikehold for 1,15 milliarder kroner. Gjennomføringsgraden for planlagt drift er under målet, men har hatt en betydelig fremgang i løpet av året. Vi har i 2024 økt antallet komponentutskiftinger. Dette har hatt en positiv påvirkning på porteføljens tilstand og reduserer den negative tilstandsutviklingen.

Personellrelatert eiendom, bygg og anlegg

Forsvarsbygg har i 2024 økt kvaliteten på boforholdene for 1 300 menige og befal. Vi har hatt et godt og nært samarbeid med Forsvaret underveis i prosessen. Kombinasjonen av ekstra bevilgninger og planlagte vedlikeholdstiltak har samlet gitt et helhetlig løft i trivsel blant soldatene og tilstandsgraden til byggene. Dette er en bærekraftig og kostnadseffektiv måte for å forlenge levetiden til bygningsmassen.

Alliert trening og øving

Forsvarsbygg har levert infrastruktur, materiell og utstyr til etablerte camper for alliert trening og øving. Anskaffede plasthaller og modulbygg gir økt mottakskapasitet og beredskap, som også fører til lavere kostnader for allierte ved opphold i Norge. Planlegging og drift av camper er et økende innsatsområde, som følge av øvelsesaktivitet hele året. Forberedelser til øvelsen Joint Viking 2025 er i rute.

Energi

Forsvarsbygg jobber målrettet med å redusere energiforbruket i forsvarssektoren. Forsvarssektorens mål er å redusere energiforbruket med 15 prosent innen utgangen av 2025. Ved utgangen av 2024 var energiforbruket redusert med 3,9 prosent sammenlignet med referanseåret 2020. Dette er lavere enn målkravet på ti prosent, og vi ser at det blir utfordrende å nå målkravet.

Forsvarsbygg bevisstgjør forsvarssektoren på eget energiforbruk og gir råd om hvordan forbruket kan reduseres. Vi har startet med energiforbruksmåling på bygningsnivå og vil ferdigstille oppkoblingsarbeidet i 2025. Dette vil avdekke unormalt energiforbruk slik at vi kan sette inn korrektive tiltak. Vi planlegger energieffektiviseringstiltak i bærekraftspilotene våre og startet i 2024 et forskningsprosjekt på Ørland flystasjon, hvor vi tester ut et mobilt hybridanlegg med småskala vertikale vindturbiner i samspill med solceller og energilagring. Vi har etablert solcelleanlegg på et eksisterende kontorbygg på Rygge, i samarbeid med Luftforsvaret. Vi er også i gang med å planlegge en solcellepark på Sessvollmoen.

Digitalisering av eiendomsinformasjon

Forsvarsbygg har i 2024 i all hovedsak ferdigstilt arbeidet med å digitalisere eiendomsinformasjonen for alle bygg større enn 100 kvadratmeter. Digital informasjon om eiendom, bygg og anlegg gir økt innsikt i eksisterende bygningsmasse, med tilhørende kapasitetsoversikter. Dette skaper grunnlag for bedre arealutnyttelse av porteføljen.

Festningene

I 2024 hadde festningene 4,1 millioner besøkende, en økning på 24 prosent fra 2023. Vi har fortsatt arbeidet med fremtidig forvaltning av forsvarssektorens kulturhistoriske eiendommer, som en del av anbefalingene i områdegjennomgangen av forvaltning av eiendom, bygg og anlegg i forsvarssektoren. Forsvarsbygg har samtidig startet utredninger for økt selvfinansiering og fremtidig organisering, som vil understøtte en bærekraftig forvaltning av porteføljen.

Renhold

Implementeringen av en av Norges største fagmiljøer på renhold har gått i henhold til plan. Det siste renholdsområdet blir overtatt med markering i Skjold leir 2. januar 2025. Renholdstjenesten vil bli en del av førstelinjevedlikeholdet og skal tilfredsstille brukernes forventning til kvalitet og være bærekraftig over tid.

Forsvarsbyggere over hele landet jobber natt og dag med våre kvinner og menn i tjeneste.
FOTO: FORSVARSBYGG

Resultatkrav

STYRINGSPARAMETER R1.1

Andel husleieinntekter som benyttes til drift, vedlikehold, eierstyrt utvikling og utskifting av komponenter.

Styringsparameteret måler hvor stor andel av husleieinntekten som er benyttet til drift og vedlikehold av forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg.

Ambisjon

Minimum 73 prosent av de totale husleieinntektene skal gå til verdibevaring av porteføljen.

Resultat

Måloppnåelsen er god.

Styringsparameter R1.1	2024	2023
Andel husleieinntekter som benyttes til drift, vedlikehold, eierstyrt utvikling og utskifting av komponenter.	73,8 %	72,1 %

STYRINGSPARAMETER R1.2

Forsvarsbygg skal innen utgangen av 2025 nå målsettingen om reduksjon av energiforbruket med 15 prosent i samarbeid med resten av sektoren. For 2024 er det et mål om en reduksjon på 10 prosen innen utgangen av året sammenlignet med referanseåret 2020*, Jf. supplerende tildelingsbrev nr. 19 for 2022. Forsvarsbygg skal som del av arbeidet fortsette kartlegging og vurdere potensialet for langsiktig energieffektivisering og lokal fornybar energiproduksjon på eiendommene.

Ambisjon

Energiforbruket skal reduseres med 10 prosent innen utgangen av 2024.

Resultat

Måloppnåelsen er ikke akseptabel.

Styringsparameter R1.2	2024	2023
Reduksjon på 10% innen utgangen av året sammenlignet med referanseåret 2020.	3,9 %	2,8 %

STYRINGSPARAMETER R1.3

For å sikre en målrettet og god forvaltning av sektorens EBA er det viktig at en størst mulig andel av driftsplaner gjennomføres. Drift er definert i Norsk Standard 3424 og omfatter kostnadene som følger av normale og forventede bruksforhold for bygningen. Dette gjelder for hele EBA-porteføljen.

Ambisjon

Gjennomføring av 80 prosent av tiltakene i gjeldende driftsplaner for hele porteføljen.

Resultat

Måloppnåelsen er ikke akseptabel.

Styringsparameter R1.3	2024
Reduksjon på 10 prosent innen utgangen av året sammenlignet med referanseåret 2020.	62,5 %

R2

RESULTATMÅL 2

God beredskap og EBA som understøtter nasjonale og allierte operasjoner i krise og væpnet konflikt

Forsvarsbygg er en beredskapsorganisasjon som understøtter Forsvarets operative evne og beredskap i tråd med de krav som til enhver tid stilles i forsvarssektorens instruksjer og retningslinjer. Forsvarsbygg fokuserer derfor kontinuerlig på å øke sin forståelse av sektorens behov ved beredskapsheving.

I fred etablerer og opprettholder Forsvarsbygg forsvarssektorens og alliertes behov for EBA. Forsvarsbygg dekker også dette behovet i krise og krig, da i et større omfang og under vesentlig mer krevende forhold. Dette innebærer å opprettholde status på etablert, kritisk EBA, og gjenoppbygging av skadet eller ødelagt EBA.

Aktiviteter som øker Forsvarsbyggs beredskap og alliert mottak er uttalte prioriteter fra direktør Forsvarsbygg.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Deler av rapporteringen på dette målet er sikkerhetsgradert. Det er derfor kun et ugradert utdrag som presenteres her i årsrapporten.

Forsvarsbygg har i 2024 økt organisasjonsberedskapen gjennom graderte situasjonsoppdateringer og deltagelse på øvingsarenaer sammen med Forsvaret. Målet har vært å utvikle Forsvarsbyggs evne til å samvirke med Forsvaret og totalforsvaret i fred, krise og krig.

Forsvarsbygg har bidratt til å videreutvikle prosesser som understøtter forsvarssektorens felles samfunns mål for Norge. Videre samhandling med Rådet for bygg- og anleggsberedskap, og andre aktører i totalforsvaret, vil være viktig for utviklingen av beredskaps- og totalforsvarevnen. Forsvarsbygg har deltatt i et tverrsektorielt arbeid for å vurdere muligheten for å bruke egne ansatte, sammen

med eksterne partnere, til å etablere, opprettholde og gjenopprette eiendom, bygg og anlegg i krise og krig. Dette inkluderes i vårt arbeid med å videreutvikle egen styrkestruktur og ferdigstille vår operative organisasjonsplan.

Forsvarsbygg har i 2024 bidratt i arbeidet med å legge til rette for mottak av allierte styrker i Norge.

Resultatkrav

Forsvarsbygg skal gjøre nødvendige forberedelser og prioriteringer for å bli beredskapsklar i henhold til gitte krav og klartider.

Resultat

Måloppnåelsen rapporteres ikke i årsrapporten fordi informasjonen er skjermingsverdig.

P8 hangar på Evenes flystasjon.
FOTO: FORSVARSBYGG

R3

RESULTATMÅL 3

EBA fremskaffet til rett tid, kostnad og kvalitet

Forsvarsbygg skal fremskaffe bærekraftige kapasiteter innen eiendom, bygg og anlegg til Forsvaret. De fleste av fremskaffelsene er gitt i oppdrag fra Forsvarsdepartementet og Forsvaret som prosjekteier med gitte rammer. Fremskaffelser og fornyelse av eiendom, bygg og anlegg skal skje kostnadseffektivt, tidsriktig og til avtalt kvalitet. Kriterier som legges til grunn er operativ funksjonalitet og fleksibilitet, gode driftsløsninger, nøkternhet, og kostnadseffektivitet. Vurderinger knyttet til framskriving av fremtidige klimagassutslipp og konsekvenser for naturmiljø skal belyses i relevante beslutningsgrunnlag, sammen med en vurdering av mulighet for egenprodusert fornybar energi. Disse løsningene fremlegges for prosjekteier og oppdragsgiver med forslag til beslutning.

Måloppnåelsen baseres på en helhetlig vurdering av Forsvarsbyggs evne til å fremskaffe eiendom, bygg og anlegg i tråd med intensjon, krav og kriterier fra oppdragsgiver og prosjekteier.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Vi leverer godt på målet i 2024.

Forsvarsbygg leverer i all hovedsak bærekraftige og kostnadseffektive prosjekter som understøtter forsvarssektorens behov. 2024 har vært sterkt preget av økt produksjon og omsetning for investeringer i eiendom, bygg og anlegg. Økt produksjon og gjennomføringskraft har ført til bedre tilstandsgrad på et bredt spekter av bygg og anlegg, økt kapasitet og fornyelse av personellrelatert eiendom, bygg og anlegg. I tillegg har det bidratt til økt kapasitet til bygg og operative flater til alliert øving, trening og mottak. Forsvarsbygg har lagt et godt grunnlag for en videreføring av et solid produksjonspotensial i kommende år.

Forsvarsbygg mottok om lag 60 gjennomføringsoppdrag i 2024, til en samlet økonomisk ramme på 7,8 milliarder kroner.

I 2024 overleverte Forsvarsbygg 28 bygg og anlegg til forsvarssektoren, hvorav 22 ble levert til rett tid. Prosjektene har gitt økt forsvarsevne gjennom bedre kapasitet for Finnmark landforsvar, økt evne til luftromsovervåkning gjennom fremskaffelse og etablering av nye raderer, samt økt flyoperativ evne gjennom fornyelse og utvikling av nytt rullebanesystem på hovedkampflybasen på Ørland. Botilbudet er bedret gjennom økt kapasitet på personellrelatert eiendom, bygg og anlegg i Midt- og Nord-Norge. Ny havaritrener på Haakonvern gir bedre rammer for utdanningen for Sjøforsvarets personell.

Forsvarsbygg avsluttet i 2024 prosjekter til en samlet sluttkostnad på 1,76 milliarder kroner. Resultatet ble 1,3 prosent høyere enn prosjektenes samlede økonomiske styringsramme. I årene 2021 til 2024 avsluttet Forsvarsbygg 131 prosjekter med en samlet sluttkostnad på totalt 8,9 milliarder kroner. Det er 99,8 prosent av den samlede styringsrammen for prosjektene.

Forsvarsbygg har oversendt 40 beslutningsunderlag i 2024. Det er stor geografisk variasjon i prisnivået, og Forsvarsbygg har iverksatt tiltak for å ivareta denne usikkerheten i fremtidige beslutningsunderlag og konkurranser. I planleggingen av prosjektene har Forsvarsbygg rettet fokus mot klima- og miljøforhold for å redusere klima- og miljøavtrykk. Eksempler på dette er gjenbruk av byggematerialer og masser, bruk av BREEAM og Svanemerking i anskaffelsene. Flere av beslutningsunderlagene har anbefalt solceller for egenprodusert energi. Klima- og miljøhensyn vektlegges ved tildeling av kontrakter, og alle prosjekter gjennomføres med en miljøoppfølgingsplan, som ivaretar kravene i forsvarssektorens klima- og miljøstrategi.

Resultatkrav

STYRINGSPARAMETER R3.1

Overlevering av prosjekter innenfor godkjent styringsramme

Hensikten med rapporteringspunktet er å måle avvik fra opprinnelig styringsramme, målt fra gjennomføringsoppdrag, for total portefølje.

Resultat

Måloppnåelsen er akseptabel.

STYRINGSPARAMETER R3.2

Kostnadseffektivitet i nye prosjekter

Hensikten med rapporteringspunktet er å måle geografiske kostnadsforskjeller og kostnadsforskjeller mellom sektoren og bransjen generelt.

Resultat

Måloppnåelsen er akseptabel.

Redegjørelse for ressursbruk

I 2024 hadde Forsvarsbygg totale driftsinntekter på 8,25 milliarder kroner. I tillegg er det benyttet bevilgninger på 6,80 milliarder kroner til finansiering av investeringer i eiendom, bygg og anlegg. Det gir en total finansiering av årets ressursbruk på 15,05 milliarder kroner, en økning på 3,38 milliarder kroner sammenlignet med 2023. Økningen skyldes i hovedsak økte bevilgninger og tilskudd fra NATO til investeringer, samt økte salgs- og leieinntekter. Andre driftsinntekter er noe lavere enn i 2023.

Kostnader

De totale kostnadene for 2024 var 15,05 milliarder kroner¹. Av dette er det gjennomført investeringer i eiendom, bygg og anlegg for totalt 6,80 milliarder kroner, som er balanseført. De totale driftskostnadene for 2024 var 8,25 milliarder kroner. Dette er en økning på 434 millioner kroner eller 5,6 prosent fra 2023. Hovedårsaken til økningen er 197 millioner kroner i økte lønnskostnader, økte kostnader til vare- og tjenestekjøp med 110 millioner kroner, samt at andre driftskostnader har økt med 101 millioner kroner. Av- og nedskrivninger er økt med 26 millioner kroner sammenlignet med 2023.

Totale kostnader per innsatsfaktor

Vare- og tjenestekjøp, inkludert gjennomførte investeringer i eiendom, bygg og anlegg, utgjør 75,4 prosent av de totale kostnadene i 2024. Dette er en økning på 3,2 prosentpoeng fra 2023. Andelen samlede lønnskostnader utgjør 11,3 prosent, en reduksjon på 0,6 prosentpoeng sammenlignet med 2023. Av- og nedskrivninger på varige driftsmidler utgjør 9,3 prosent, en reduksjon på 2,5 prosentpoeng i forhold til fjoråret. Andre driftskostnader utgjør 4,1 prosent av totalkostnaden, og er tilnærmet uendret med en reduksjon på 0,1 prosentpoeng sammenlignet med 2023.

Ser en bort fra av- og nedskrivninger relatert til investeringer i eiendom, bygg og anlegg, utgjør totale kostnader 13,7 milliarder kroner. Fordelt på innsatsfaktorene utgjør vare- og tjenestekjøp 83,1 prosent av de totale kostnadene. Dette er en økning på 1,3 prosentpoeng sammenlignet med 2023. Lønn utgjør totalt 12,5 prosent, en reduksjon på 1,1 prosentpoeng. Andre driftskostnader utgjør 4,5 prosent, en reduksjon på 0,2 prosentpoeng.

1) Totale kostnader inkluderer aktiverte kostnader knyttet til immaterielle eiendeler og varige driftsmidler, samt avskrivninger.

Totalt vare- og tjenestekjøp fordelt på kontonivå

Det er i 2024 utgiftsført kostnader for vare- og tjenestekjøp for totalt 11,90 milliarder kroner, hvorav 6,80 milliarder kroner er balanseført. 85,4 prosent er kjøp av tjenester, 7,0 prosent er gjennomstrømningskostnader og 7,6 prosent er direkte kostnader på drift. Av disse 7,6 prosentene utgjør innleie 58,7 prosent. Alle vare- og tjenestekjøp blir bokført direkte på prosjektene i de ulike produktområdene.

Totale kostnader per produktområde²

Totalt er det påløpt kostnader på 7,44 milliarder kroner til bevilgningsfinansierte produktområder i 2024. Det utgjør 50,6 prosent av de totale kostnadene, en økning på 7,9 prosentpoeng fra 2023. Oppdragsfinansierte kostnader på 0,74 milliarder kroner utgjør 5,0 prosent av de totale kostnadene, en reduksjon på 0,6 prosentpoeng fra fjoråret.

Kostnader knyttet til husleieavtalene for 2024 er på 3,49 milliarder kroner, som utgjør 23,7 prosent av de totale kostnadene. Dette er en reduksjon på 4,6 prosentpoeng i forhold til 2023. Forsyningskostnader på 1,10 milliarder kroner består i hovedsak av gjennomstrømningskostnader. Disse utgjør 7,5 prosent av de totale kostnadene, en reduksjon på 2,2 prosentpoeng fra 2023. I 2024 er det benyttet 1,47 milliarder kroner til brukerstyrt utvikling og tilleggstenester i eiendomsdriften. Dette utgjør 10,0 prosent av de totale kostnadene, og er en reduksjon på 2,0 prosentpoeng fra 2023. Kostnadene til bolig og kvarter på 0,13 milliarder kroner utgjør 0,9 prosent av de totale kostnadene, og er tilnærmet uendret fra 2023. Kostnader til renhold utgjør 0,23 milliarder kroner i 2024. Dette er ikke sammenlignbart med 2023, da renholdere i hovedsak ble overført til Forsvarsbygg i 2024.

2) Alle produktområdene er knyttet til egne avtaler og kan ha ulike finansieringskilder i statsregnskapet.

Bruk av konsulenter

Bruken av konsulenter i Forsvarsbygg har i 2024 økt med 0,4 prosent sammenlignet med 2023. Det er kjøpt konsulenttjenester for totalt 67,4 millioner kroner, hvorav 15,8 millioner kroner er balanseført. Resultatførte konsulentkostnader er netto 51,5 millioner kroner for året.

Konsulentbruken i 2024 er et resultat av Forsvarsbyggs behov for å drifte og videreutvikle eksisterende systemer, plattformer og programmer, som er nødvendig for daglig drift og endringer i organisasjonen. Bruk av konsulenter har også vært nødvendig av kapasitetshensyn, særlig innenfor IT- og organisasjonsutvikling. Konsulentene har blitt benyttet i effektiviserings- og digitaliseringsprosjekter, samt overføring av renholdstjenester og ivaretagelse av sikkerhetskrav.

Forsvarsbygg har definert viktige kompetanseområder for vår egen virksomhetsutvikling. Her inngår blant annet teknologiforståelse og -anvendelse, data- og analysekompetanse og endringskompetanse og -kapasitet. Kompetanseområdene er førende ved nytilsettinger og for utvikling av medarbeiderne våre. Vi rekrutterer ansatte for å dekke disse kompetansebehovene, men opplever at rekrutteringen er krevende i dagens marked. Målet er på sikt å redusere bruken av konsulenter på disse områdene. Vi har satt ned en arbeidsgruppe, som jobber med å se på hvordan vi kan lykkes enda bedre med å tiltrekke oss rett kompetanse.

Virksomhetens bemanningssituasjon

Ved utgangen av 2024 hadde Forsvarsbygg totalt 2184 ansatte fordelt på 1994 årsverk. Antallet ansatte har økt med 40,3 prosent siden 2023. Antallet årsverk har økt med 34,9 prosent. Økningen skyldes i hovedsak innfasingen av renhold, hvor vi i løpet av 2024 fikk tilført over 400 renholdere. Forsvarsbygg har i tillegg hatt produksjonsøkning og må tilpasse virksomheten økte krav til sikkerhet og beredskap, noe som har resultert i en økning på cirka 200 ansatte.

99,2 prosent av de fast ansatte er sivilt ansatt, 0,8 prosent er militære. Andelen militære har vært stabilt på rundt 1 prosent i flere år. Nedgangen i prosent skyldes økningen i sivilt ansatte. 1,1 prosent av den totale arbeidsstokken er ansatt i midlertidige stillinger. Dette er en svak nedgang på 0,3 prosent fra 2023. Forsvarsbygg ligger godt under landsgjennomsnittet for midlertidige stillinger i alle næringer.

Deltidsansatte utgjorde 4,6 prosent av arbeidsstyrken i 2024, mot 1,1 prosent i 2023. Dette er betydelig under landsgjennomsnittet. Økningen skyldes overføringen av renholdsmedarbeidere. Renholdsmedarbeidere er en yrkesgruppe der andelen deltidsstillinger ofte er høy. Forsvarsbygg jobber strukturert med å tilby heltidsstillinger til medarbeidere som ønsker dette, så langt det lar seg gjøre.

Forsvarsbygg hadde i 2024 en samlet turnover på 5,6 prosent, en nedgang fra 7,5 prosent i 2023. Turnover fra egen oppsigelse var på 4,3 prosent. Dette er en nedgang på ett prosentpoeng fra 2023. Forsvarsbygg hadde i 2024 et samlet sykefravær på 5,64 prosent. Dette er tilnærmet likt som for 2023, da det totale sykefraværet var på 5,52 prosent. Korttidsfraværet (under 16 dager) har i 2024 vært lavt og stabilt på rundt 2 prosent. Sykefraværet startet på 2,47 prosent i januar, og sank jevnt frem til sommeren. Langtidsfraværet (fravær over 16 dager) har ligget relativt jevnt, med en økning fra 2,47 prosent i januar til 3,53 prosent ved årsslutt. Langtidsfravær inkluderer medarbeidere med en helsetilstand som medfører lengre fravær.

Lærlinger

Forsvarsbygg hadde i 2024 fire lærlinger innen fagene elektro-, byggdrifter- og matrosfag. Høsten 2024 ansatte Forsvarsbygg en lærlingekoordinator, som skal være med at bidra til at vi når ambisjonen om å ha 12–15 lærlinger innen 2026.

Studenter i praksis

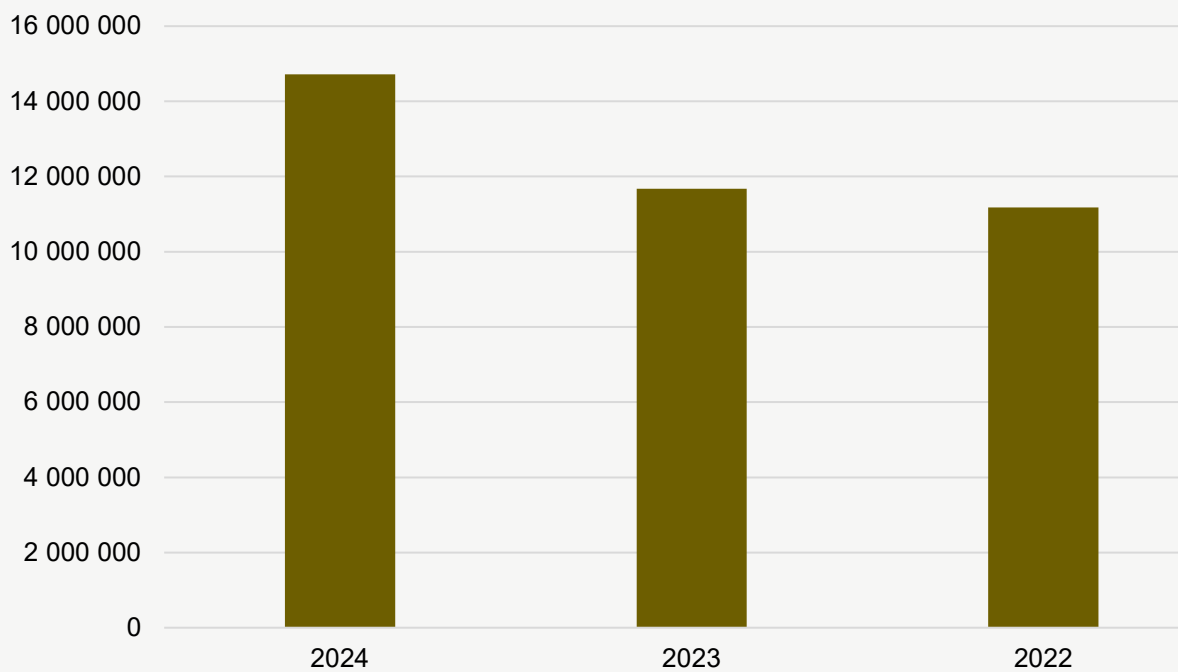
I 2024 hadde Forsvarsbygg en student i praksis. Forsvarsbygg tilbyr sommer internship til et utvalg studenter hvert år etter søknad, primært til ingeniørstudenter. I 2023 hadde vi åtte studenter i sommer internship. I 2024 hadde vi totalt ti studenter i sommer internship, hvor av ni studenter i sentralt koordinert program, og én student hos Nasjonalt kompetansesenter for sikring av bygg.

Desentraliserte arbeidsplasser

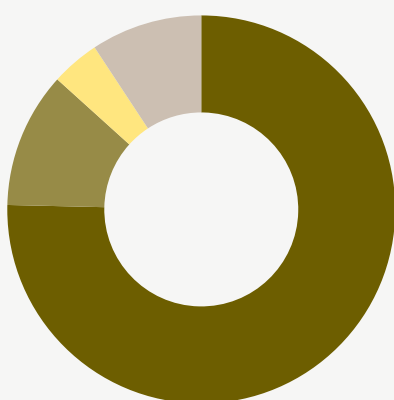
Forsvarsbyggs ansatte er i all hovedsak desentralisert og lokalisert der Forsvaret har sin virksomhet. Utenfor Forsvarets etablissementer har vi lokasjonene Hamar, Harstad og Oslo. Ved rekruttering ligger tidligere gjennomført analyse av alle funksjoner i virksomheten, med henblikk på hva som er stedsuavhengige og stedbundne stillinger. At en stilling ikke er stedbunden innebærer at kompetansen og kapasiteten søkes etter flere steder i landet ved en rekrutteringsprosess, med utgangspunkt i én av våre lokasjoner. Dette gir oss et godt utgangspunkt for tilfang av kompetanse og en mulighet for å bygge kompetansemiljøer flere steder i landet.

Totale driftskostnader

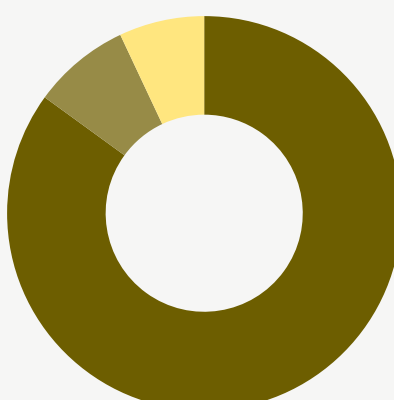

Totale driftskostnader per innsatsfaktor

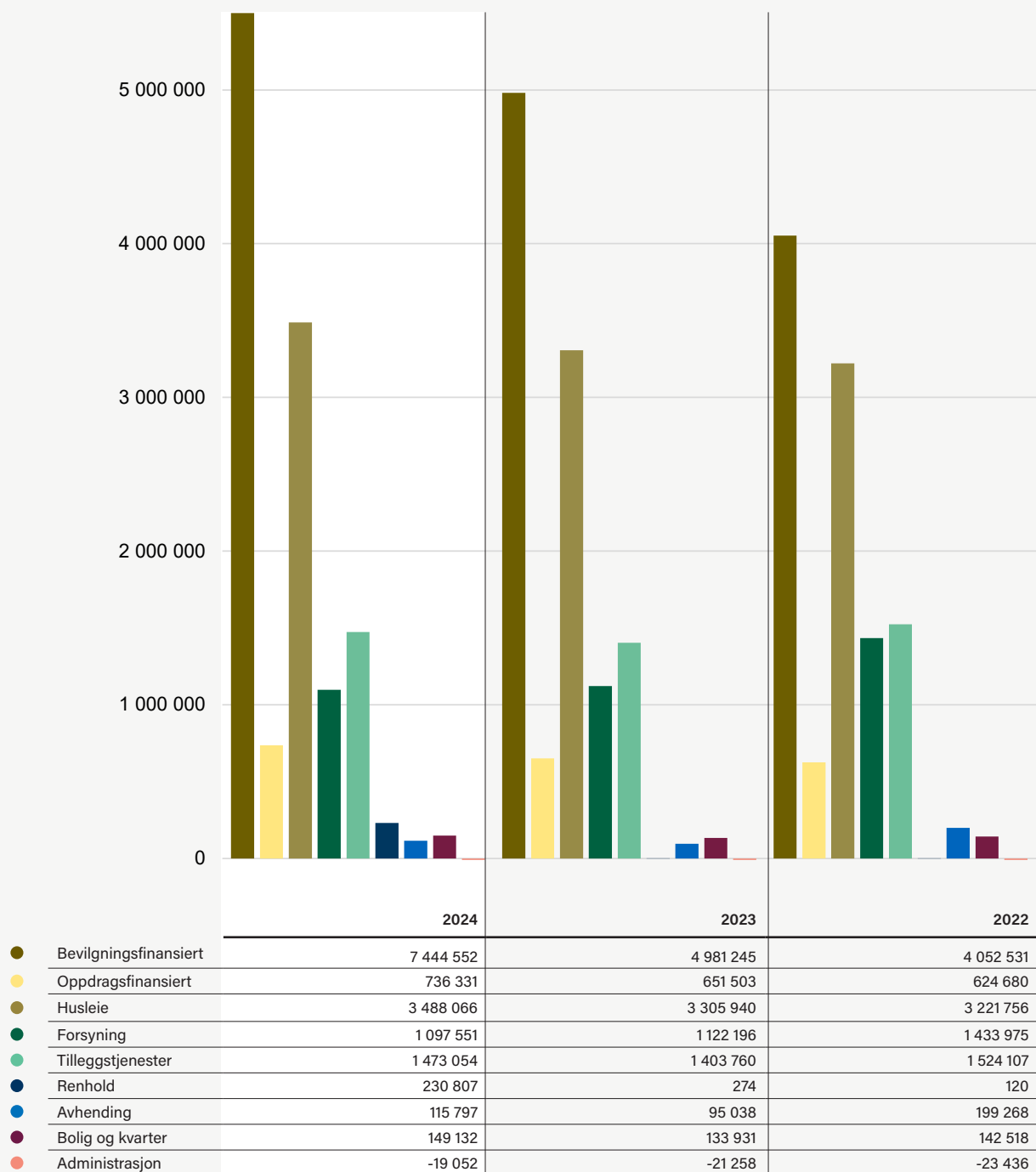
Vare- og tjenestekjøp	76 %
Lønnskostnader	11 %
Andre driftskostnader	4 %
Av- og nedskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	9 %

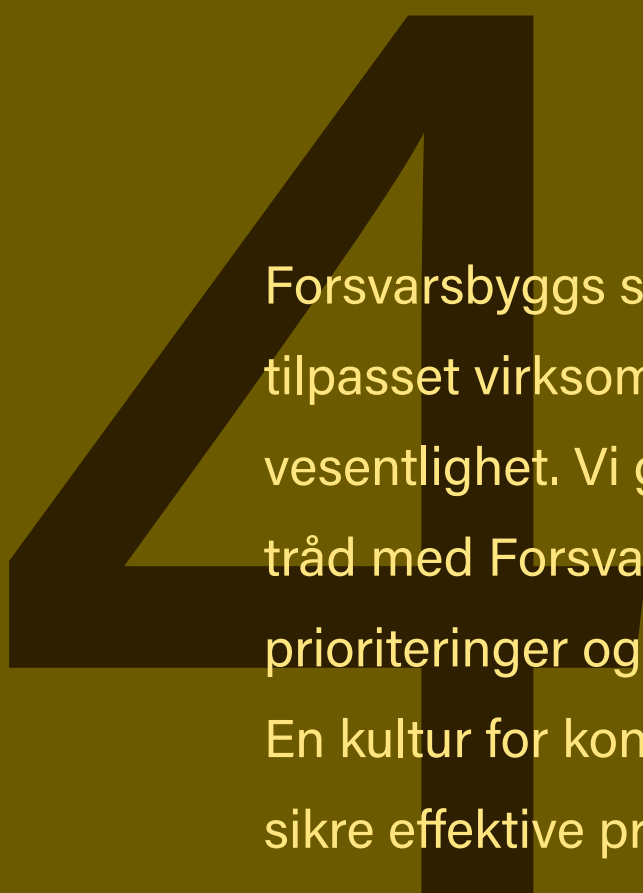
Totale varekjøp fordelt på kontonivå

Kjøp av tjenester (fremmedytelse og underentreprise)	85 %
Direkte kostnader drift	8 %
Energikostnader	7 %

Totale kostnader per produktområder

Forsvarsbyggs styring og kontroll er tilpasset virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet. Vi gjennomfører aktiviteter i tråd med Forsvarsdepartementets mål og prioriteringer og med effektiv ressursbruk. En kultur for kontinuerlig forbedring skal sikre effektive prosesser med høy kvalitet.

KAPITTEL 4

Styring og kontroll

Innledning

Forsvarsbyggs styring og kontroll av virksomheten er god. Forsvarlig forvaltning og kontinuerlig forbedring utgjør rammene for kulturbygging, organisering, effektivisering og styring av virksomheten. Hovedstrukturen i virksomhetsstyringen vår ligger fast og er tilpasset virksomheten i ett- og flerårig perspektiv. Vi har en velfungerende økonomimodell, som sammen med mål-, resultat- og risikostyring, utgjør kjernen i vår overordnede styring.

Resultatene av arbeidet med Forsvarssektoren 24 og Forsvarets gjennomføringsplan vil forsterke styringen av strukturutvikling og investeringer i forsvarssektoren gjennom tettere koordinering, raskere beslutningsprosesser, høyere gjennomføringsevne og økt effektivitet.

Overordnet vurdering av styring og kontroll

Forsvarsbyggs modenhet i styring og kontroll vurderes av internrevisjonen som formalisert med flere elementer på nivå mot etterlevd. Dette er en marginal økning modenheten fra 2023. Internrevisjonen vurderer at Forsvarsbygg har god styring og kontroll, og at vi har et styringssystem som ivaretar operativ og strategisk virksomhetsstyring. De har i 2024 ikke identifisert uakseptabel risiko, som ikke har blitt håndtert av Forsvarsbygg.

Forsvarsbygg har utviklet metoder og verktøy som legger til rette for helhetlig risiko-basert virksomhetsstyring og rapportering. Internrevisjonen vurderer at ledelsens informasjonssystem bidrar til at styringsinformasjonen har høyere kvalitet.

Forsvarsbygg har i 2024 jobbet med å kartlegge organisasjonens kjerneprosesser: Fremskaffe EBA, forvalte EBA, anskaffelse og helhetlig rådgivning. Målet er å forbedre og øke effektiviteten i prosessene våre. Implementeringen av forbedringene vil skje i 2025.

Organisasjonen har fortsatt arbeidet med å styrke avvikshåndteringen. Antallet registrerte avvik øker, og gir organisasjonen informasjon som bidrar til å øke kvaliteten på arbeidet og sikre kontinuerlig forbedring.

Mål- og resultatstyring

Forsvarsbyggs målbilde for langtidsperioden 2021–2024 viser hvordan resultatene våre understøtter forsvarssektorens effektmål. Styringsmål, styringsparametere, strategiske tiltak, oppdrag, strategisk risiko og restrisiko er samlet i ledelsens informasjonssystem. Risikobaserte strategiske tiltak, som støtter opp under det overordnede målbildet, identifiseres og implementeres gjennom året. I mål- og resultatstyringen analyserer vi årsak og virkning og følger tett opp risiko gjennom risikoreduserende tiltak. Dette har bidratt til bedre måloppnåelse. Som ledd i å styrke virksomhetsstyringen gjennomfører vi systematiske evalueringer av styringsprosesser, for å ivareta organisatorisk læring samt sikre effektiv bruk av metoder og verktøystøtte.

Risikostyring og internkontroll

Forsvarsbygg har etablert et helhetlig rammeverk for risikostyring og internkontroll, for å sikre en enhetlig og systematisk håndtering av usikkerhet, internkontroll og etterlevelse. Internrevisjonen har vurdert at Forsvarsbygg har formaliserte, hensiktsmessige og helhetlige prosesser for risikostyring.

Vi har i 2024 etablert en årlig risikobasert internrevisjon- og kontrollplan, som bidrar til å styrke etterlevelse på tvers av virksomheten. Systematisk og helhetlig oppfølging av og rapportering på sentrale styringsparametere bidrar til økt etterlevelse, læring og kontinuerlig forbedring. Internrevisjonen vurderer at implementerte rutiner for oppfølging av internrevisjoner og modenhetsvurderinger har bidratt til god ledelsesoppfølging.

Riksrevisjonen

Forsvarsbygg har fått revisjonsberetning med forbehold for regnskapsåret 2023. Forbeholdene knytter seg til at Riksrevisjonen ikke kunne bekrefte leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Forsvarsbygg har innført tiltak for å sikre tilstrekkelig sporbarhet og dokumentasjon av omtvistede fakturaer. I tillegg pågår det en vurdering av hvordan fremtidige oppryddings- og fjerningsforpliktelser i forsvarssektoren skal regnskapsføres.

Riksrevisjonen har i 2024 gjennomført en revisjon av forsvarssektorens bruk av unntaksbestemmelser i EØS-regelverket og hvor god kontroll sektoren har med sin bruk av rammeavtaler. Riksrevisjonen fant ingen vesentlige avvik om bruk av unntaksbestemmelsene i EØS-regelverket. De fant derimot kritikkverdige forhold om forsvarssektorens kontroll ved bruk av rammeavtaler. Forsvarsbygg har utarbeidet en rekke tiltak for bedre internkontroll knyttet til bruk av rammeavtaler, med utgangspunkt i funnene til Riksrevisjonen. Tiltak og effekt vil inngå som faste rapporteringspunkter i ordinær etatsstyring i 2025.

Kultur- og integritetsbygging

Forsvarsbygg legger kjerneverdiene tillit, ansvar, innsikt og integritet til grunn for all virksomhet. Alle ansatte skal ha høy bevissthet om og etterleve verdiene og gjeldende etiske retningslinjer.

Tillit

Ansvar

Innsikt

Integritet

Verdiene våre

I 2024 har arbeid med verdier og kultur, inkludert arbeid mot mobbing og trakassering, vært prioritert. Tematikken følges opp i Forsvarsbyggs årlige medarbeiderundersøkelse, og vi legger vekt på etterarbeid og tiltak.

Forsvarsbygg opprettet i 2024 et eget utvalg for likestilling og mangfold. Utvalget består av representanter fra arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Formålet er å sikre at de ansattes representanter inkluderes i arbeidet med likeverdige lønns- og arbeidsvilkår, og hindre diskriminering i Forsvarsbygg.

Forsvarsbygg har en egen varslingskanal i samsvar med forsvarssektorens retningslinjer for varsling. I enkelte varslingssaker er det indikasjoner på at verdiene våre ikke er godt nok forankret i organisasjonen. Disse sakene tar vi på alvor. Forsvarsbygg har et system for oppfølging av varslingssaker, som bidrar til sporbarhet og dokumentasjon på hvordan varslingssakene blir fulgt opp.

Innsidehandel og habilitet

Habilitet er viktig for å sikre upartiskhet og tillit til beslutninger, som tas i offentlig forvaltning. I en interessekonflikt skal hensynet til offentlige interesser veie tyngst. Ingen skal kunne utnytte sin posisjon for å oppnå en urettmessig fordel. I 2024 ferdigstilte Forsvarsbygg en analyse som viste at risikoen for inhabilitet og interessekonflikter er høy. For å redusere risikoen, har Forsvarsbygg jobbet for å øke medarbeidernes bevissthet og kunnskap om temaet og innført en løsning for ansattes egenrapportering av bierverv og aksjeeierskap. Det er også etablert en digital løsning for håndtering av innsideinformasjon med tilhørende prosedyre. Alle registreringer blir arkivert og er dermed sporbare. Tiltakene har bidratt til en konstruktiv og åpen dialog om hva som må gjøres i konkrete tilfeller for å sikre habilitet, hindre interessekonflikter og misbruk av innsideinformasjon.

Digitalisering

Forsvarsbygg har i 2024 ytterligere strukturert arbeidet med digital transformasjon. Formålet er å få et enda bedre grunnlag for prioritering av framtidig digitalisering. I tillegg har Forsvarsbygg gjennomført en omfattende kartlegging av virksomhetens kjerneprosesser, som legger grunnlaget for videre effektivisering med bruk av digital teknologi.

Vi har satt et nytt mål for teknologi og data i Forsvarsbyggs strategiske målilde. Hensikten er å styrke satsingen på data og teknologi som drivere for videre virksomhetsutvikling. Det har vært gjort omfattende arbeid gjennom året for å øke kvaliteten i våre IT-systemer. Vi har startet et omfattende arbeid for å se på hvordan vi kan modernisere våre kjernesystemer innenfor IT, blant annet fornyelse av ERP-system og prosjektstyringsverktøy. I tillegg har vi innført et nytt intranett, som skal bidra til en mer målrettet internkommunikasjon.

Forsvarsbygg har utarbeidet en egen handlingsplan for KI, forankret i forsvarssektorens KI-strategi. Vi har startet tre pilotprosjekter innen KI, som skal bidra til kompetanseheving og utforskning av denne teknologien. Pilotene vil avsluttes i 2025. Vi deltar i flere av forsvarssektorens forum for å styrke IT-satsingen i sektoren. Dette bidrar til felles forståelse på tvers av etatene, og gjør at vi kan oppnå tettere synergier mellom egen og forsvarssektorens IT-portefølje.

Sikkerhet og beredskap

Forsvarsbygg arbeider målrettet med å videreutvikle grunnlaget for det forebyggende sikkerhetsarbeidet i etaten. I dette inngår å forbedre sikkerhetsstyringen, heve sikkerhetskompetansen til egne ansatte, systematisere og effektivisere sikkerhetsrelaterte prosesser og øke samarbeidet med øvrige etater i forsvarssektoren. Forsvaret, Forsvarsmateriell og Forsvarsbygg samarbeider tett for å styrke opplæringen og ivaretagelsen av sikkerhet i anskaffelser.

Forsvarsbygg jobber med å tilpasse den regionale sikkerhetsorganisasjonen slik at den er i stand til å møte økningen i antall EBA-prosjekter, som konsekvens av den nye langtidsplanen. Prosjektet *Prosesorientert Forsvarsbygg* legger grunnlaget for at forebyggende sikkerhet i enda større grad blir integrert som en naturlig del av kjerneprosessene våre. Sikkerhet er en del av Forsvarsbyggs operative planverk på både sentralt og regionalt nivå. Et godt utviklet planverk er avgjørende for å understøtte Forsvaret i fred, krise og krig. Vi forventer at tiltakene ytterligere øker den generelle sikkerhetstilstanden i Forsvarsbygg.

Personvern og informasjonssikkerhet

Hensynet til personvern er inkludert i Forsvarsbyggs prinsipper for informasjonsdeling. Vi jobber kontinuerlig med å implementere forbedringspunkter etter revisjonen av Forsvarsbyggs håndtering av personvern. Vi har etablert et eget GDPR-nettverk med representanter fra alle avdelinger for å forsterke dette arbeidet. I 2024 har vi strukturert arbeidet med GDPR og opprettet et eget årshjul for aktiviteter gjennom året. Forsvarsbyggs personvernombud brukes aktivt av ledere og medarbeidere i virksomheten.

Informasjonssikkerhet er en sentral del av arbeidet med digitalisering. Nivået av beskyttelse av informasjonsflyt i forsvarssektoren bidrar også til robusthet i behandlingen av personopplysninger. Vi har i 2024 ytterligere hevet sikkerheten på våre egne og leverandørers systemer og plattformer.

Seriøsitet og etisk handel

Ivaretagelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter i verdikjeden er ett av satsningsområdene i forsvarssektorens anskaffelsesstrategi. Forsvarsbygg utfører rutinemessig inntakskontroll av alle bygge- og anleggsentreprenører, for å forebygge arbeidslivskriminalitet. Inntakskontrollen omfatter vurdering av skatte- og avgiftsopplysninger, leverandørens egenrapporterte opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår, tidligere erfaringer og informasjon i StartBANK.

I 2024 gjennomførte Forsvarsbygg totalt 12 kontroller hvor vi gikk i dybden på forhold som gjelder lønns- og arbeidsvilkår. Kontrollene omfattet hele leverandørkjeden i en kontrakt, med opptil 20 entreprenører per kontroll. I tillegg til fortløpende retting av avvik underveis i prosjektene, førte kontrollene til krav om utskiftning av underentreprenører og heving av en rammeavtale. Forsvarsbygg fulgte også opp skatte- og avgiftsrestanser for cirka 150 leverandører, og det ble inndrevet cirka 90 millioner kroner totalt.

Bruk av HMSREG ble i 2024 et standardkrav i bygge- og anleggskontrakter, og Forsvarsbygg har prioritert å bruke ressurser på opplæring og veiledning i bruk av verktøyet. Vår erfaring er at HMSREG gir vesentlig bedre muligheter for å identifisere og lukke avvik, og bidrar i stor grad til effektiv ivaretagelse av kontrollplikten, som tilligger offentlige oppdragsgivere og byggherrer.

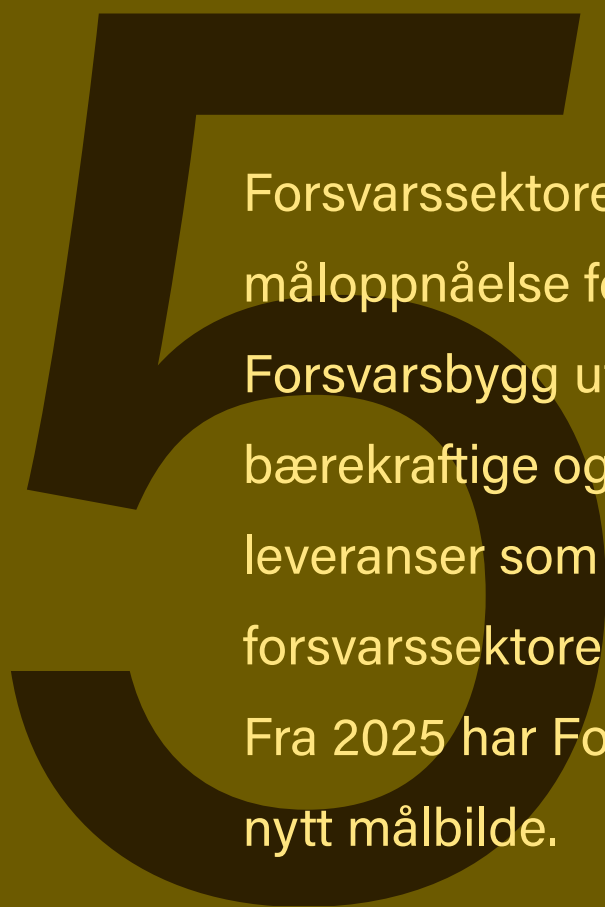
I 2024 har Forsvarsbygg ført oversikt over bruken av faglærte og lærlinger i bygge- og anleggsprosjekter. Oversikten viser at 63 prosent av arbeidede timer ble utført av faglærte, mens 12 prosent ble utført av lærlinger. Tallene tilsier at Forsvarsbygg bidrar til å oppfylle det overordnede samfunns målet om økt bruk av faglærte og lærlinger i bygge- og anleggsbransjen.

Forsvarsbygg har i 2024 styrket kunnskapen hos de ansatte om høyrisikoprodukter og -områder. Vi deltok også i eksterne forum for å diskutere etisk handel i et byggherre-perspektiv, hvordan vi arbeider med problematikken og mulighetene for samarbeid med bransjen og leverandørene. Vurdering av risiko for brudd på menneskerettigheter er integrert i kontraktstrategiene våre. Anskaffelser av solceller, elektro, naturstein og varme-, ventilasjons-, og sanitærteknikk (VVS) følges opp særskilt.

I 2024 tok Forsvarsbygg i bruk nye kvalifikasjonskrav i anskaffelser, som gir innsikt i hvordan entreprenørene utfører sine plikter i henhold til åpenhetsloven. Regelverket har så langt gitt et godt utgangspunkt for å stille krav, og leverandørene virker bedre forberedt enn før.

Forsvarsbygg er medlem i Etisk Handel Norge, og leder kategoriteamet for bygg og anlegg. Forsvarsbygg er også støttemedlem i Fair Play bygg, en ideell organisasjon som jobber for en seriøs bygge- og anleggsbransje. Forsvarsbygg følger aktivt opp tips fra Fair Play, og i enkelte saker sammen med andre offentlige oppdragsgivere. Forsvarsbygg deltar også i et samarbeidsforum med andre offentlige byggherre-organisasjoner, der formålet blant annet er deling av erfaringer og kunnskap om aktører i bygge- og anleggsbransjen.

Forsvarssektorens langsiktige måloppnåelse forutsetter at Forsvarsbygg utvikler bærekraftige og kosteffektive leveranser som understøtter forsvarssektorens behov. Fra 2025 har Forsvarsbygg et nytt målbilde.

KAPITTEL 5

Framtidsutsikter

D1

DELMÅL 1

Eiendom, bygg og anlegg fremskaffet til rett tid, kostnad og ytelse

Forsvarsbygg skal fremskaffe eiendom, bygg og anlegg til rett tid, kostnad og ytelse, som dekker forsvarssektorens behov i langtidsplanperioden 2025–2036. Forsvarssektoren skal gjennomføre en kraftfull satsning på eiendom, bygg og anlegg. Omfang og fremdrift på EBA-investeringer for alle Forsvarets kapasiteter skal økes betydelig. Eksempler på dette er satsning innen basestruktur for økt styrkeproduksjon i hele landet, økt utdanningskapasitet, økt satsing på personell-relatert EBA, tiltak rettet mot alliert mottak, øving og trening, nye maritime kapasiteter, droner, og langtrekkende luftvern. I tillegg til nasjonalt finansierte EBA-investeringer, forventer vi også en betydelig økning i antall NATO-finansierte prosjekter, samt amerikanske investeringer i infrastruktur i avtalte områder.

Forsvarsbygg er i gang med en oppskalering av produksjonskapasiteten, for ytterligere å øke produksjonsevnen. Dette innebærer at kapasiteten til å håndtere parallelle og samtidige fremskaffelser må styrkes. Vi må også jobbe for å kontinuerlige forbedre prosessene som skal understøtte fremskaffelsene. Forsvarsbygg skal understøtte oppdateringen og utviklingen av Forsvarets gjennomføringsplan, for å bidra til videre utvikling av Forsvaret. God og rettidig EBA-faglig rådgiving til Forsvaret, vil være en viktig forutsetning for at prosjektene skal få tilstrekkelig effekt på operativ evne.

Forsvarsbygg vil i årene som kommer benytte flere fremskaffelsesformer i kombinasjon med økt standardisering. Målet er å øke gjennomføringsevnen, redusere kostnader og bidra til økt innovasjon i markedet. Forsvarsbygg vil, som Norges største offentlige eiendomsforvalter, stille økte krav til miljø og bærekraft i fremskaffelsene for å møte forpliktelsene i forsvarssektorens klima- og miljøstrategi.

Det vil fremover være viktig at forsvarssektoren videreutvikler samhandlingsprosessene på tvers av etatene, for å bidra til å nå ambisjonene i Forsvarets langtidsplan.

D2

DELMÅL 2

Forvaltning av eiendom, bygg og anlegg som ivaretar forsvarssektorens behov

Forsvarsbygg skal forvalte eiendom, bygg og anlegg, slik at verdiene i sektorens eiendomsmasse ivaretas og at denne også fremover kan dekke forsvarssektorens behov. Vi planlegger og gjennomfører langsiktig verdibevarende forvaltning av eiendomsporteføljen og forbereder økt produksjon for å understøtte ambisjonen i forsvarssektorens langtidsplan. Forsvarsbygg vil effektivisere prosesser og øke innovasjonstakten for å være en mer effektiv forvalter og god EBA-faglig rådgiver for forsvarssektoren.

Forsvarssektorens klima- og miljøstrategi er førende for vår forvaltning av eiendom, bygg og anlegg. Vi vil blant annet jobbe videre med å energieffektivisere porteføljen, ivareta naturmangfold og fortsette arbeidet med de tre etablerte bærekraftspilotene på Ørland, Haakonvern og Skjold. Forsvarsbygg vil utarbeide en bærekraftig og helhetlig plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet for forsvarssektorens kulturhistoriske eiendommer.

Vi vil fortsette å prioritere mottak av og støtte til allierte som øver og trener i Norge. Dette skal vi gjøre gjennom å videreutvikle løsninger for effektiv og miljøvennlig drift av etablerte camper og øvrige kapasiteter. Understøttelse av forsvarssamarbeidet med USA på aktuelle lokasjoner vil også være viktige oppgaver i perioden.

Motiverte mannskaper og ansatte i Forsvaret er en vesentlig faktor for økt forsvarsevne. Vi fortsetter å prioritere personellrelatert eiendom, bygg og anlegg, med hovedvekt på boliger, kvarter og kaserner av god nok kvalitet.

Forsvarsbyggs vil i årene som kommer jobbe med å utvikle og effektivisere renholds-tjenesten, som er en viktig del av førstelinjevedlikeholdet av eiendom, bygg og anlegg. Vi skal ivareta personellet og bidra til at tjenesten tilfredsstiller brukernes forventinger til kvalitet og være bærekraftig over tid.

D3

DELMÅL 3

Beredskap for at eiendom, bygg og anlegg (EBA) vil understøtte nasjonale og allierte operasjoner i krise og krig

Forsvarsbygg er en beredskapsorganisasjon, som understøtter Forsvarets operative evne og beredskap. I fred etablerer og opprettholder Forsvarsbygg forsvarssektorens og alliertes behov for eiendom, bygg og anlegg. Forsvarsbygg skal også dekke dette behovet i krise og krig, da i et større omfang og under vesentlig mer krevende forhold. Dette innebærer å opprettholde status på etablert og kritisk eiendom, bygg og anlegg, samt gjenoppretting av eiendom, bygg og anlegg som er skadet eller ødelagt.

Forsvarsbygg vil i årene som kommer fortsette utviklingen av komplett operativ organisasjonsplan. Målet er å oppnå status som beredskapsklar. Forsvarsbygg ønsker å være en troverdig samvirkepartner og samarbeider tett med Forsvaret for innmelding og videreutvikling av Forsvarets rekvisisjonssystem. Vi benytter samme planprosess som Forsvaret, og synkroniserer etatens planer med dem.

Forsvarsbygg skal styrke sitt samarbeid med ressurser fra totalforsvaret for å understøtte den totale beredskaps- og totalforsvarsevnen. I 2025 vil Forsvarsbygg forberede oss mot totalforsvarsåret 2026 og gjennomføre trening med relevante ressurser fra totalforsvaret.

Funksjonell eiendom, bygg og anlegg er en av fire innsatsfaktorer for Forsvarets operative evne og beredskap. Forsvarsbygg skal fortsette arbeidet med å utvikle systemer som beskriver både kapasiteter og kapabiliteter på eiendom, bygg og anlegg, samt infrastruktur.

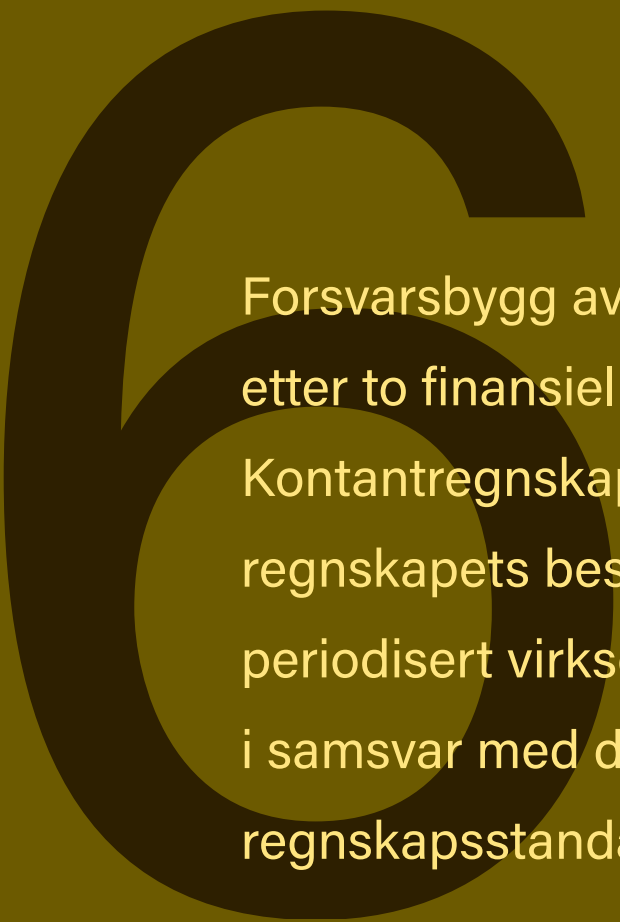
Infrastruktur for mottak av allierte forsterkningsstyrker i Norge er viktig i tilfelle krise eller krig. I rammen av nytt NATO-planverk, vil Forsvarsbygg bidra til identifisering, etablering og opprettholdelse av denne.

Forsvarsbygg planlegger å delta i utvalgte strategiske og fellesoperative øvelser i 2025. Øvelser er viktige arenaer for trening med andre relevante aktører i totalforsvaret og for videreutvikling av Forsvarsbygg som beredskapsorganisasjon.

For at Norges totale forsvarsevne skal være troverdig må vi ha en troverdig beredskap for eiendom, bygg og anlegg. Det vil kreve en prioritert innsats for å løfte Forsvarsbygg som beredskapsorganisasjon.

Teltkamp på Bardufoss.
FOTO: FORSVARSBYGG

Forsvarsbygg avlegger regnskap
etter to finansielle rammeverk:
Kontantregnskap etter stats-
regnskapets bestemmelser og
periodisert virksomhetsregnskap
i samsvar med de statlige
regnskapsstandardene (SRS).

KAPITTEL 6

Årsregnskap

Ledelseskommentar til årsregnskapet

Formål

Forsvarsbygg ble opprettet i 2002 og er underlagt Forsvarsdepartementet. Forsvarsbyggs samfunnsoppdrag er planlegging, anskaffelse, drift og avhending av forsvarssektorens eiendommer, bygg og anlegg (EBA) slik at Forsvaret kan gjøre jobben sin i fredstid, krise og krig. I tillegg forvalter Forsvarsbygg militære festninger med formål å skape nytt liv på historisk grunn. Årsregnskapet utgjør kapittel 6 i årsrapporten til Forsvarsbygg.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet (R-115) og krav fra Forsvarsdepartementet i instruks om økonomistyring. Forsvarsbygg avlegger regnskap etter to finansielle rammeverk, det vil si kontantregnskap etter statsregnskapets bestemmelser og periodisert virksomhetsregnskap i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Regnskapet gir et dekkende bilde av Forsvarsbyggs disponible bevilgninger, regnskapsførte inntekter, utgifter, eiendeler og gjeld.

Resultat etter SRS

Etter innføring av SRS 10 vil resultatet av periodens aktiviteter alltid være null, ettersom netto resultat av Forsvarsbyggs transaksjonsbaserte inntekter reduserer den årlige inntektsføringen av bevilgning. Årets resultat av transaksjonsbaserte inntekter, hovedsakelig avhending av fast eiendom og resultat fra eiendomsdriften, utgjorde 388,5 millioner kroner og er fratrullet årets inntektsføring av bevilgning.

Vurdering av bevilgningsregnskapet

Forsvarsbyggs samlede bevilgninger til drift og investeringer i 2024 var 13,45 milliarder kroner. Totalt er 94 prosent av tilgjengelig ramme benyttet i driftsåret, og samlet sett er det et mindreforbruk på 782,9 millioner kroner.

Totalt viser kapittel 1710 post 01 en mindreutgift på 615,6 millioner kroner, mens kapittel 4710 post 01 viser en mindreinntekt på 22,4 millioner kroner, som samlet gir et netto mindreforbruk på 593,2 millioner kroner. Mindreutgiften på kapittel 1710 post 01 skyldes i hovedsak mindreforbruk på flere øremerkede bevilgninger, samt forskyvninger i brukerstyrte og graderte prosjekter. Mindreutgifter knyttet til øremerkede bevilgninger skyldes forsinket fremdrift, og vil bli videreført i 2025.

Det er i tillegg knyttet mindreutgifter til forsyning, som forklares i hovedsak med lavere energipriser høsten 2024. Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 slik foreslått i departementenes omgrupperingsproposisjon, vedlegg 4 i Prop. 36 S (2024-2025), utgjør 26,7 millioner kroner av mindreforbruket på kapittel 1710 post 01. Mindreinntekten på kapittel 4710 post 01 skyldes i hovedsak lavere inntekter knyttet til forsyning, brukerdefinert utvikling, NSIP-investeringsoppdrag og driftsinntekter utenfor forsvarssektoren.

For kapittel 1710 post 47 er det et totalt mindreforbruk på 188,4 millioner kroner, noe som er 3 prosent av tildelt ramme. Kapittel 4710 post 47, salg av eiendom, bygg og anlegg viser en merinntekt på 1,3 millioner kroner, hvor inntektskravet var 385 millioner kroner. Samlet gir dette et netto mindreforbruk på 189,7 millioner kroner. Mindreutgiften på kapittel 1710 post 47 skyldes i hovedsak forsinket fremdrift i prosjekter. Merinntekten på kapittel 4710 post 47 skyldes i hovedsak salg av Bodø Lufthavn til Avinor AS. Resterende innbetalinger består hovedsakelig av 40 boligsalg, samt at det er solgt øvrige eiendommer. Netto mindreforbruk på 782,9 millioner kroner vil bli søkt overført til 2025.

Mellomværende

Mellomværende med statskassen utgjorde per 31.12.2024 totalt 96,6 millioner kroner og består i hovedsak av fordringer knyttet til skyldig skattetrekk og offentlige avgifter, samt avsatt pensjonspremie til SPK. Oppstillingen av artskontorapporteringen viser hvilke eiendels- og gjeldsposter mellomværende består av.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter regnskapet for Forsvarsbygg. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2025. Beretningen vil bli publisert på departementets side så snart dokumentet er offentlig.

Oslo, 12. mars 2025

Svein Thorbjørn Thoresen,
direktør Forsvarsbygg

Prinsippnote til årsregnskapet – prinsipper for oppstilling av bevilgningsrapportering og artskontorrapportering

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2024 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a. Regnskapet følger kalenderåret.
- b. Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c. Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d. Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene. Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke rapportert som en inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorrapporteringen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2024

TALL I 1 000 KRONER

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2024	Merutgift (-) og mindreutgift
0471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning	71	Erstatningsansvar m.m., overslagsbevilgning		-	976	-976
1710	Forsvarsbygg og nybygg og anlegg	01	Driftsutgifter, kan overføres	A	7 327 818	6 712 195	615 623
1710	Forsvarsbygg og nybygg og anlegg	47	Nybygg og nyanlegg, kan overføres	A	6 117 865	5 929 430	188 435
Sum utgiftsført					13 445 683	12 642 600	

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2024	Merinntekt og mindreinntekt (-)
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	01	Driftsinntekter		5 751 606	5 729 193	-22 413
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	47	Salg av eiendom		385 000	386 297	1 297
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift			164 457	
Sum inntektsført					6 136 606	6 279 947	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

6 362 653

Kapitalkontoer

60079501	Norges Bank KK /innbetalinger	6 575 351	
60079502	Norges Bank KK/utbetalinger	-12 908 961	
724090	Endring i mellomværende med statskassen	-29 043	
Sum rapportert		-	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12.)

Konto	Tekst	2024	2023	Endring
724090	Mellomværende med statskassen	-96 641	-67 598	-29 043

Note A

Forklaring av samlet tildeling

TALL I 1 000 KRONER

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
1710 01	153 691	7 174 127	7 327 818
1710 47	712 964	5 404 901	6 117 865
4710 01		5 751 606	5 751 606
4710 47		385 000	385 000

Note B

Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

TALL I 1 000 KRONER

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/mindreutgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter/mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger (-)	Sum grunnlag for overføring	Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024*	Maks. overførbart beløp**	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten***
171001/471001	«kan overføres»	615 623		615 623	-22 413			593 211	26 690	13 915 875	593 211
171047/471047	«kan overføres»	188 435		188 435	1 297			189 732		10 497 293	189 732
047171	«overslagsbevilgning»	-976		-976	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell			

* Kolonnen viser lønnkompensasjon på den enkelte budsjettpost for lønnsoppgjørene 2024 slik foreslått i departementenes omgrupperingsproposisjoner og slik disse fremgår av vedlegg 4 i Prop. 36 S (2024-2025) Nysaldering av statsbudsjettet for 2024.

** Maksimalt beløp som kan overføres er sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres».

*** Mulig overførbart beløp er «Sum grunnlag for overføring», men maksimalt «Maks. overførbart beløp», og minimum «Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024».

Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert informasjon.

Oppstilling av artskontorapporteringen

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer*	616 781	253 158
Salgs- og leieinntekter*	5 115 250	4 777 402
Andre inntekter	491 632	743 747
Sum inntekter fra drift	6 223 664	5 774 307
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	1 620 707	1 373 835
Andre utbetalinger til drift	5 145 551	5 460 921
Sum utbetalinger til drift	6 766 259	6 834 756
Netto rapporterte driftsutgifter	542 595	1 060 449
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	335	505
Sum investerings- og finansinntekter	335	505
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	5 983 903	3 487 463
Utbetaling av finansutgifter	947	2 254
Sum investerings- og finansutgifter	5 984 850	3 489 717
Netto rapporterte investering- og finansutgifter	5 984 515	3 489 212
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	164 457	145 849
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler	-164 457	-145 849
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	6 362 653	4 403 812
Oversikt over mellomværende med statskassen		
<i>Eiendeler og gjeld</i>	31.12.2024	31.12.2023
Fordringer på ansatte	258	-31
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-62 141	-57 945
Skyldige offentlige avgifter	3 941	28 528
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse	-38 699	-38 150
Sum mellomværende med statskassen	-96 641	-67 598

* Tilskudd mottatt fra NATO til investeringer ble til og med periode 202305 ført på konto 3141 Inntekter NATO-prosjekter, aktiverbare og 3142 Inntekter NATO-prosjekter, ikke aktiverbare.

Etter en vurdering ble det opprettet nye konti slik at dette blir ført som tilskudd og overføringer, da dette ikke er å anse som salgs- og leieinntekter. Nye konti er 3491 Tilskudd fra NATO-prosjekter, aktiverbare og 3492 Tilskudd fra NATO-prosjekter, ikke aktiverbare.

Sammenligningstall for 2023 er utarbeidet. Fra og med periode 202301 til og med periode 202305 er det overført 100,07 millioner kroner fra konto 3141 til konto 3491, og 13,10 millioner kroner fra konto 3142 til konto 3492.

Regnskapsprinsipper

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Bruttobudsjetterte virksomheter har en forenklet praktisering av prinsippet om motsatt sammenstilling ved at inntekt fra bevilgninger beregnes som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er forbrukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler virksomheten en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er ajour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Leieavtaler

Virksomheten har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varige eiendeler menes eiendeler med utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelige eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på 50 000 kroner eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrasket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer, er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved endret bruk eller utnyttelse, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare

Kjøp og bistand til utvikling av programvare er balanseført. Utgifter knyttet til bruk av egne ansatte i applikasjonsutviklingsfasen ved utvikling av programvare, er balanseført.

Bygg og anlegg

Ved første gangs balanseføring verdsettes bygg og anlegg til anskaffelseskost. Bygg og anlegg avskrives lineært over forventet levetid. Etterfølgende kostnader

legges til driftsmidlets balanseførte verdi, eller balanseføres separat, når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler tilknyttet kostnaden vil tilfalle Forsvarsbygg, og kostnaden kan måles pålitelig. Øvrige vedlikeholdskostnader resultatføres i den perioden de påløper. Når et bygg eller anlegg besluttet solgt, blir det foretatt en nedskrivning dersom forventet netto salgsverdi er lavere enn bokført verdi.

NATO-finansierte bygg og anlegg

NATO-finansierte bygg og anlegg behandles på samme måte som øvrige bygg og anlegg.

Tomter

Tomter balanseføres til anskaffelseskost og avskrives ikke.

Anlegg under utførelse

Prosjekter som representerer anlegg under utførelse balanseføres til verdien av bokført produksjon for igangsatte investeringer i bygg og anlegg. Inntektsføringen blir gjort i takt med at kostnadene påløper. Det blir ikke gjort nedskrivninger for risiko for tap, da prosjektene er fullfinansiert av staten.

Infrastruktur

Infrastruktur balanseføres til kostpris på tidspunkt for anskaffelse og registreres særskilt på anleggsnummer. Infrastruktur avskrives lineært over forventet levetid, og vurderes årlig for nedskrivningsbehov.

Andre anleggsmidler

Øvrige anleggsmidler verdsettes til anskaffelseskost og avskrives over anleggsmidlets forventede levetid. Kostnader forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir kostnadsført i den perioden de påløper. Kostnader ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlenes levetid vesentlig, balanseføres.

Aksjer

Aksjer er balanseført til 1 krone per aksjepost i henhold til anbefaling fra DFØ og Finansdepartementet. Dette er aksjer Forsvarsbygg har mottatt og ikke anskaffet på eget initiativ. Mottatt utbytte og andre utdelinger er inntektsført som annen finansinntekt.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld, og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i regnskapslinjen avregnet med statskassen.

Statlige rammebetingelser**Selvassurandørprinsippet**

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

Resultatregnskap

TALL I 1 000 KRONER	Note	31.12.2024	31.12.2023
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	2 483 822	2 059 996
Inntekt fra tilskudd og overføringer*	1	535 323	354 207
Salgs- og leieinntekter*	1	5 050 424	4 812 695
Andre driftsinntekter	1	179 929	589 023
Sum driftsinntekter		8 249 498	7 815 921
Driftskostnader			
Varekostnader		5 101 620	4 991 434
Lønnskostnader	2	1 221 033	1 024 149
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	1 394 743	1 368 735
Nedskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	-	-
Andre driftskostnader	5	531 479	430 435
Sum driftskostnader		8 248 875	7 814 752
Driftsresultat		623	1 169
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	328	556
Finanskostnader	6	951	1 725
Sum finansinntekter og finanskostnader		-623	-1 169
Resultat av periodens aktiviteter		-	-
Avregninger og disponeringer			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	60 952 733	56 600 243
Sum avregninger og disponeringer		60 952 733	56 600 243

* Tilskudd mottatt fra NATO til investeringer ble til og med periode 202305 ført på konto 3141 Inntekter NATO-prosjekter, aktiverbare og 3142 Inntekter NATO-prosjekter, ikke aktiverbare.

Etter en vurdering ble det opprettet nye konti slik at dette blir ført som tilskudd og overføringer, da dette ikke er å anse som salgs- og leieinntekter. Nye konti er 3491 Tilskudd fra NATO-prosjekter, aktiverbare og 3492 Tilskudd fra NATO-prosjekter, ikke aktiverbare.

Sammenligningstall for 2023 er utarbeidet. Fra og med periode 202301 til og med periode 202305 er det overført 100,07 millioner kroner fra konto 3141 til konto 3491, og 13,10 millioner kroner fra konto 3142 til konto 3492.

Balanse

TALL I 1 000 KRONER	Note	31.12.2024	31.12.2023
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
<i>I Immaterielle eiendeler</i>			
Programvare og lignende rettigheter	3	15 327	13 414
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	26 707	-
Sum immaterielle eiendeler		42 034	13 414
<i>II Varige driftsmidler</i>			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	4	41 670 665	40 761 550
Maskiner og transportmidler	4	66 979	47 630
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	47 341	41 837
Anlegg under utførelse	4	15 560 191	12 821 205
Infrastruktureiendeler	4	4 565 781	3 181 003
Sum varige driftsmidler		61 910 957	56 853 225
<i>III Finansielle anleggsmidler</i>			
Investeringer i aksjer og andeler	10	-	-
Sum finansielle anleggsmidler		-	-
Sum anleggsmidler		61 952 991	56 866 639
B. Omløpsmidler			
<i>I Beholdninger av varer og driftsmateriell</i>			
<i>II Fordringer</i>			
Kundefordringer	8	195 931	295 268
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	11	551 813	522 170
Andre fordringer	9	126 738	134 464
Sum fordringer		874 482	951 902
<i>III Bankinnskudd, kontanter og lignende</i>			
Sum omløpsmidler		874 482	951 902
Sum eiendeler		62 827 473	57 818 541

Balanse

TALL I 1 000 KRONER	Note	31.12.2024	31.12.2023
STATENS KAPITAL OG GJELD			
C. Statens kapital			
<i>I Virksomhetskapskapital</i>			
<i>II Avregninger</i>			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	60 952 733	56 600 243
Sum avregninger		60 952 733	56 600 243
Sum statens kapital		60 952 733	56 600 243
D. Gjeld			
<i>I Avsetning for langsiktige forpliktelser</i>			
<i>II Annen langsiktig gjeld</i>			
<i>III Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld	13, 14	591 673	574 610
Skyldig skattetrekk og andre trekk		62 141	57 945
Skyldige offentlige avgifter		30 983	22 571
Avsatte feriepenger		150 333	123 998
Mottatt forskuddsbetaling	11	134 944	43 161
Annen kortsiktig gjeld	12	904 665	396 013
Sum kortsiktig gjeld		1 874 740	1 218 298
Sum gjeld		1 874 740	1 218 298
Sum statens kapital og gjeld		62 827 473	57 818 541

Note 1

Driftsinntekter

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Inntekt fra bevilgninger*		
Inntekt fra bevilgninger	2 872 280	2 703 578
-Netto resultat avhending drifts- og transaksjonsbaserte inntekter	-388 458	-643 582
Sum inntekt fra bevilgninger	2 483 822	2 059 996
Inntekt fra tilskudd og overføringer**		
Tilskudd fra andre offentlige virksomheter	48	12 151
Tilskudd fra NATO	535 274	342 056
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	535 323	354 207
Salgs- og leieinntekter**		
Salgsinntekter	2 983 711	2 941 180
Leieinntekter fast eiendom	2 066 713	1 871 515
Sum salgs- og leieinntekter	5 050 424	4 812 695
Andre driftsinntekter		
Gevinst ved avgang anleggsmidler	179 929	589 023
Sum andre driftsinntekter	179 929	589 023
Sum driftsinntekter	8 249 498	7 815 921

* Etter de statlige regnskapsstandardene beregnes inntekt fra bevilgninger for bruttobudsjetterte virksomheter som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

For informasjon om mottatte bevilgninger se oppstilling av bevilgningsrapportering.

** Tilskudd mottatt fra NATO til investeringer ble til og med periode 202305 ført på konto 3141 Inntekter NATO-prosjekter, aktiverbare og 3142 Inntekter NATO-prosjekter, ikke aktiverbare.

Etter en vurdering ble det opprettet nye konti slik at dette blir ført som tilskudd og overføringer, da dette ikke er å anse som salgs- og leieinntekter. Nye konti er 3491 Tilskudd fra NATO-prosjekter, aktiverbare og 3492 Tilskudd fra NATO-prosjekter, ikke aktiverbare.

Sammenligningstall for 2023 er utarbeidet. Fra og med periode 202301 til og med periode 202305 er det overført 100,07 millioner kroner fra konto 3141 til konto 3491, og 13,10 millioner kroner fra konto 3142 til konto 3492.

Note 2

Lønnskostnader

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Lønn*	1 228 643	970 093
Overtid	83 481	71 562
Avgangsstimulerende tiltak	-	265
Feriepenger	154 284	127 429
Arbeidsgiveravgift*	173 356	147 351
Pensjonskostnader**	94 924	94 382
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler (-)***	-483 362	-370 433
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-50 194	-36 603
Andre ytelser	19 998	20 103
Sum lønnskostnader	1 221 129	1 024 149
Antall utførte årsverk:	1 662	1 345

* På bakgrunn av at lønnsoppgjøret i staten for 2024 ikke var ferdigstilt før i slutten av november, har ikke virksomheten utbetalt resultatet av lønnsoppgjøret i 2024. Virksomheten har derfor gjort et estimat for lønnsavsetning for det sentrale lønnsoppgjøret (lokale og eventuelt sentrale tillegg) som utgjør 40,4 millioner kroner. Lønnsavsetningen inkluderer feriepenger, og det er avsatt for arbeidsgiveravgift av lønnsavsetningen.

** Pensjonskostnaden i 2024 er basert på et estimat for pensjonspremien beregnet av SPK, og ikke faktisk pensjonspremie. Dette skyldes at lønnsoppgjøret i staten for 2024 ikke var ferdigstilt før i slutten av november 2024. Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2024 8,8 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremie på artskonto 542/pensjonsgrunnlaget i 2024 rapportert til SPK). For regnskapsåret 2023 utgjorde premiesatsen 10,8 prosent.

	2024	2023
Årets påløpte pensjonskostnad	119 625	114 885
Pensjonsgrunnlag	1 365 482	1 061 445
Premiesats	8,8 %	10,8 %
Saldering medlemsandel	-24 701	-20 504
Faktisk bokført pensjonskostnad	94 924	94 382

*** Inneholder lønn og sosiale kostnader (feriepenger, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader).

Note 3

Immaterielle eiendeler

TALL I 1 000 KRONER	Programvare og lignende rettigheter	Immaterielle eiendeler under utførelse	Sum
<i>Anskaffelseskost 01.01.2024</i>	68 098	-	68 098
Tilgang i 2024	7 522	26 707	34 229
Avgang anskaffelseskost i 2024 (-)	-	-	-
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i 2024	-	-	-
<i>Anskaffelseskost 31.12.2024</i>	75 620	26 707	102 327
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2024	-	-	-
Nedskrivninger i 2024	-	-	-
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2024	54 684	-	54 684
Ordinære avskrivninger i 2024	5 609	-	5 609
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2024 (-)	-	-	-
Balanseført verdi 31.12.2024	15 327	26 707	42 034
Avskrivningssatser (levetider)	5 år / lineært	Ingen avskrivning	
Avhendelse av immaterielle eiendeler i 2024:			
Salgssum ved avgang anleggsmidler			-
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler			-
= Regnskapsmessig gevinst/tap	-	-	-

Note 4

Varige driftsmidler

TALL I 1 000 KRONER	Tomter	Bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	Anlegg under utførelse	Infrastruktur-eiendeler	Sum
<i>Anskaffelseskost 01.01.2024</i>	2 087 216	57 966 963	126 931	158 992	12 821 205	4 317 209	77 478 515
Tilgang i 2024	1 042	2 492 635	33 508	20 317	6 714 814	1 470 921	10 733 238
Innrangering	-	-	-	-	-	-	-
Avgang stoppede prosjekter 2024 (-)	-	-	-	-	-11 230	-	-11 230
Avgang anskaffelseskost i 2024 (-)	-	-619 431	-	-	-	-	-619 431
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i 2024	-	-	-	-	-3 964 598	-	-3 964 598
<i>Anskaffelseskost 31.12.2024</i>	2 088 258	59 840 166	160 439	179 310	15 560 191	5 788 130	83 616 493
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2024	15 081	13 796	-	-	-	41	28 918
Nedskrivninger i 2024	-	-	-	-	-	-	-
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2024	-	19 263 750	79 301	117 155	-	1 136 165	20 596 371
Ordinære avskrivninger i 2024	-	1 274 016	14 159	14 814	-	86 143	1 389 132
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2024 (-)	-	-308 885	-	-	-	-	-308 885
Balanseført verdi 31.12.2024	2 073 176	39 597 489	66 979	47 341	15 560 191	4 565 781	61 910 957

Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	10-60 år dekomponert lineært	3-15 år lineært	3-15 år lineært	Ingen avskrivning	Virksomhets-spesifikt	Sum
Avhendelse av varige driftsmidler i 2024:							
Salgssum ved avgang anleggsmidler	4 393	484 633					489 026
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler		-310 544					-310 544
= Regnskapsmessig gevinst/tap	4 393	174 089	-	-	-	-	178 482

Note 5

Andre driftskostnader

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Husleie	48 686	47 588
Vedlikehold egne bygg og anlegg	36 730	12 008
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	1 079	268
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	34 815	37 199
Leie av maskiner, inventar og lignende	155 022	127 481
Mindre utstyrsanskaffelser	57 303	42 946
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	5 331	3 709
Kjøp av konsulenttjenester 1)	51 517	67 093
Kjøp av andre fremmede tjenester 2)	27 420	17 476
Reiser og diett	60 149	43 652
Tap og lignende	8 969	4 455
Øvrige driftskostnader	60 219	41 938
Andre driftskostnader balanseført som eiendom under utførelse	-15 857	-15 378
Sum andre driftskostnader	531 383	430 435

1) Kjøp av konsulenttjenester

Konsulenttjenester innen økonomi, revisjon og juss	1 465	616
Konsulenttjenester til utvikling av programvare, IKT løsninger mv.	32 179	35 119
Konsulenttjenester til organisasjonsutvikling, kommunikasjonsrådgivning mv.	5 210	21 542
Andre konsulenttjenester	13 985	11 348
Kjøp av rådgivningstjenester, HR	225	446
Periodisering rådgivningstjenester	-1 547	-1 978
Sum kjøp konsulenttjenester	51 517	67 093

2) Kjøp av andre fremmede tjenester

Innleie av vikarer	17 016	8 413
Kjøp av tjenester til løpende driftsoppgaver, IKT	4 656	4 339
Kjøp av andre fremmede tjenester	5 749	4 724
Sum kjøp andre fremmede tjenester	27 420	17 476

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

Gjenværende varighet	Type eiendel					Sum
	Immaterielle eiendeler	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	Infrastruktur-eiendeler	
Varighet inntil 1 år		1 379	25 755	25 403		52 537
Varighet 1-5 år		40 872	52 290	51 575		144 737
Varighet over 5 år		6 435				6 435
Kostnadsført leiebetaling for perioden	-	48 686	78 045	76 978	-	203 708

Oversikt over husleieavtaler på rapporteringstidspunktet

Leverandør	Beløp
Onninen AS	11
Cramo AS	87
As Hibas	247
Vinjes Transport AS	3
Ramirent AS	218
Compass Group Norge As	40
Aimo Park Norway As	647
Kunnskapsdepartementet	126
Varighet inntil 1 år	1 379
Ramirent AS	3 965
Utleiebygg AS	111
Helge R Olsen Eiendom Hønefoss As	92
Bømoen As	68
Revierstredet 2 AS	36 450
Siemens AS	114
Snøhetta Næringspark As	72
Varighet 1-5 år	40 872
Parkgata 36 Reorg As	6 435
Varighet over 5 år	6 435
Totalsum	48 686

Note 6

Finansinntekter og finanskostnader

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Finansinntekter		
Renteinntekter	328	551
Inntekter fra eierandeler i selskap m.m	-	5
Utbytte fra selskaper	-	-
Annen finansinntekt	-	-
Sum finansinntekter	328	556
Finanskostnader		
Rentekostnad	951	1 725
Nedskrivning av aksjer	-	-
Valutatap (disagio)	-	-
Annen finanskostnad	-	-
Sum finanskostnader	951	1 725

Note 7A

Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

TALL I 1 000 KRONER

A) Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen (kongruensavvik)

	31.12.2024	31.12.2023	Endring*
Avregnet med statskassen i balansen	60 952 733	56 600 243	-4 352 489

Bakgrunnen for at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen for bruttobudsjetterte virksomheter er at konsernkontoene i Norges Bank inngår som en del av avregnet med statskassen i balansen. I tillegg hensyntas enkelte transaksjoner som ikke er knyttet til virksomhetens drift og transaksjoner som ikke medfører ut- eller innbetaling.

Nedenfor vises de ulike postene som er grunnen til at endring i avregnet med statskassen i balansen ikke er lik periodens resultat.

Endring i avregnet med statskassen

Konsernkontoer i Norges Bank

- Konsernkonto utbetaling	-12 908 961
+ Konsernkonto innbetaling	6 575 351
Netto trekk konsernkonto	-6 333 610
Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomhetens drift (er gjennomstrømningsposter)	
- Innbetaling innkreivingsvirksomhet og andre overføringer	-
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer	-
Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen	
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991)	6 849 654
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)	-164 457
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)	-
Andre avstemmingsposter	
Spesifikasjon av andre avstemmingsposter	-4 704 077
Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto	-4 352 489
Resultat av periodens aktiviteter før avregning med statskassen	-
Sum endring i avregnet med statskassen*	-4 352 489

* Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med periodens endring ovenfor.

Note 7B

Sammenheng mellom avregnet med statskassen
og mellomværende med statskassen

TALL I 1 000 KRONER

B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2024 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2024 Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
<i>Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler</i>			
Immaterielle eiendeler	42 034	-	42 034
Varige driftsmidler	61 910 957	-	61 910 957
Sum	61 952 991	-	61 952 991
<i>Finansielle anleggsmidler</i>			
Sum	-	-	-
<i>Omløpsmidler</i>			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	-	-	-
Kundefordringer	195 931	-	195 931
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	551 813	-	551 813
Andre fordringer	126 738	258	126 480
Bankinnskudd, kontanter og lignende	-	-	-
Fordringer vedrørende innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten	-	-	-
Sum	874 482	258	874 224
<i>Langsiktige forpliktelser og gjeld</i>			
Sum	-	-	-
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld	-591 673	-	-591 673
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-62 141	-62 141	-
Skyldige offentlige avgifter	-30 983	3 941	-34 924
Avsatte feriepengar	-150 333	-	-150 333
Mottatt forskuddsbetaling	-134 944	-	-134 944
Annen kortsiktig gjeld	-904 665	-38 699	-865 966
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	-	-	-
Sum	-1 874 740	-96 899	-1 777 841
Sum	60 952 733	-96 641	61 049 374

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport).
Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto eiendeler og gjeld.

Note 8

Kundefordringer

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Kundefordringer til pålydende	197 330	297 151
Avsatt til forventet tap	-1 399	-1 883
Sum kundefordringer	195 931	295 268

Fordeling av kundefordringer per 31.12.2024

	Ikke forfalt	0-10 dager	10-30 dager	30-60 dager	Over 60 dager	Ikke fordelte delbetalinger	Sum
Annen offentlig sektor	17 975	1 093	2 976	-600	4	-	21 448
Kunder under Forsvarsdepartementet	80 714	3 139	14 819	2 103	59 509	-	160 284
Norske kunder utenom stat	4 721	2 784	775	1 068	6 008	18	15 375
Utenlandske kunder	-	-	1	31	191	-	223
Sum	103 410	7 017	18 572	2 601	65 712	18	197 330

Det er lav kreditrisiko i sektoren og øvrig offentlig sektor, og avsetninger til forventet tap er knyttet til øvrige kunder hvor innkrevsprosess er igangsatt.

Note 9

Andre kortsiktige fordringer

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Andre fordringer på ansatte	6 456	1 489
Forskuddsbetalt leie	1 691	3 694
Andre forskuddsbetalte kostnader	118 591	129 281
Sum andre fordringer	126 738	134 464

Note 10

Investeringer i aksjer og andeler

TALL I HELE KRONER

	Ervervs- dato	Antall aksjer	Eierandel	Stemme- andel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi kapital- regnskapet	Balanseført verdi virksom- hets- regn- skapet
Aksjer								
Nord-Salten Kraft Holding AS		1783	0,046 %	0,0 %	-	-	1	1
Jorekstad AS		10	0,810 %	0,0 %	-	-	1	1
Balanseført verdi 31.12.2024							2	2

Note 11

Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskuddsbetaling

TALL I 1 000 KRONER

	31.12.2024	31.12.2023
Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)		
Opptjent inntekt bevilgningsfinansierte investeringsprosjekter	68 217	361 546
Opptjent inntekt driftsbevilgning	328 207	20 212
Opptjent inntekt forsyning	15 092	14 807
Opptjent inntekt husleie	8 032	13 630
Opptjent inntekt tilleggstenester	112 018	106 673
Opptjent inntekt prosjekter innenfor sektoren	4 041	2 617
Opptjent inntekt prosjekter utenfor sektoren	16 207	2 684
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	551 813	522 170
Mottatt forskuddsbetaling (gjeld)		
Forskuddsbetalt husleie	4 813	1 194
Forskuddsbetalt forsyning	1 332	6 088
Forskuddsinnbetaling oppdragsprosjekter	8 118	16 241
Løpende avregning mottatt inntekt for bolig og kvarter	24 062	21 222
Andre forskuddsbetalinger	96 620	-1 584
Sum mottatt forskuddsbetaling	134 944	43 161

Note 12

Annen kortsiktig gjeld

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Skyldig lønn	-	-
Annen gjeld til ansatte	-	-
Påløpte kostnader	1 099 508	681 300
Avstemningsdifferanser ved rapportering til statsregnskapet	-	1
Åpne poster leverandørgjeld (motkonto 2403) *	-194 843	-285 287
Annen kortsiktig gjeld	-	-
Sum annen kortsiktig gjeld	904 665	396 014

* Fakturaer på flyt klassifiseres som leverandørgjeld og må sees i sammenheng med påløpte kostnader.

Note 13

Leverandørgjeld

TALL I 1 000 KRONER	31.12.2024	31.12.2023
Leverandørgjeld innland	396 120	287 769
Leverandørgjeld utland	709	1 553
Åpne poster leverandørgjeld (motkonto 2963)	194 843	285 287
Leverandørgjeld mellomværende ansatte	1	-
Sum leverandørgjeld*	591 673	574 610

Fordeling av leverandørgjeld per 31.12.2024

	Ikke forfalt	0-10 dager	10-30 dager	30-60 dager	Over 60 dg	Sum
Leverandørgjeld innland	394 354	13 373	-2 652	-757	-8 197	396 120
Leverandørgjeld utland	637	-	72	-	-	709
Leverandørgjeld mellomværende ansatte	-	-	1	-	-	1
Sum	394 991	13 373	-2 580	-757	-8 197	396 831

* Sum leverandørgjeld inneholder fakturaer på flyt. Ved uklarhet omkring disse fakturaene vil de ikke bli attestert og godkjent før man har kommet til enighet med leverandør. Fakturaer på flyt med forfall i 2024, beløper seg totalt til 194,8 millioner kroner, og er bokført i balansen på konto 2403 mot konto 2963 åpne poster leverandørgjeld.

Hvis hele eller deler av disse fakturabeløpene er påløpte kostnader, er de avsatt i regnskapet som påløpt kostnad, konto 2960 påløpte kostnader.

Note 14

Usikre forpliktelser

Forsvarsbygg vil som byggherre være part i ulike tvister med entreprenører relatert til hvordan den underliggende kontrakten skal forstås, herunder uenighet om slutt-oppgjør. Flere saker går over lang tid og kan bli avgjort i rettsapparatet. Det gjøres løpende vurderinger knyttet til omtvistede krav fra entreprenører, og i den forbindelse vurderes mulige regnskapsmessige effekter for å sikre mest mulig korrekt regnskapsmessig rapportering. Utfallet av pågående tvister er beheftet med usikkerhet, og utviklingen kan medføre at Forsvarsbygg senere må endre avsetningene for et forventet utfall. Likeledes kan det medføre at Forsvarsbygg må avsette for forhold det tidligere ikke er avsatt for, da forholdet ikke ble vurdert som sannsynlig eller ikke kunne estimeres pålitelig.

Den samlede verdien av omtvistede krav mot Forsvarsbygg utgjorde ved årets slutt om lag 85,8 millioner kroner. Usikre forpliktelser per 31.12.2024 er estimert til 24,2 millioner kroner, og er avsatt i regnskapet per 31.12.2024.

Note 15

Behandling av avsetninger for fremtidige fjernings- og miljøutgifter (SRS 19)

Forsvarsbygg avsatte for estimerte fjernings- og miljøutgifter i sitt regnskap ved hver periodeslutt inntil august 2022. Da ble det vurdert at Forsvarsbygg som juridisk enhet ikke hadde en fjernings- og miljøforpliktelse, men at en eventuell forpliktelse tilligger sektoren. Avsetningen ble avviklet med virkning fra 31. august 2022.

Forsvarsbygg har i samarbeid med Forsvarsdepartementet og øvrige etater i sektoren i 2024 besluttet hvordan avsetninger for fremtidige oppryddings- og fjerningsutgifter skal behandles i regnskapet. Beslutningen er tatt etter dialog med DFØ.

Etter en samlet vurdering er det besluttet at Forsvaret skal gjøre avsetninger for oppryddings- og fjerningsutgifter i sitt regnskap basert på estimer mottatt fra de øvrige etatene i sektoren. På bakgrunn av at denne beslutningen kom så sent, vil det for 2024 ikke bli foretatt avsetninger i Forsvarets regnskap da det er krevende å estimere fremtidige forpliktelser knyttet til oppryddings- og fjerningsutgifter. Arbeidet med etablering av metode for beregning av forpliktelsen vil gjennomføres i 2025.

Forsvarsbygg har utarbeidet et estimat til oppryddings- og fjerningsutgifter for perioden 2025–2029. Anslag for kjente fremtidige forpliktete miljøkostnader, basert på langtidsbudsjettet, er som følger:

Utrangering av EBA 195 millioner kroner.

Pålegg fra miljømyndighetene 520 millioner kroner.

Totale estimerte fremtidige miljøforpliktelser (2025–2029) 715 millioner kroner.

FORSVARSBYGG

Vi bygger
FORSVARSEVNE
hver dag

Besøksadresse

Grev Wedels plass 5
0151 Oslo

Postadresse

Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo

Kontakt oss

+47 468 70 400
servicesenter@forsvarsbygg.no

forsvarsbygg.no

FORSVARSBYGG

20 **24**

MILJØRAPPORT

Vedlegg til årsrapport

Forsvarssektorens klima- og miljøstrategi
gir føringer for etatenes miljøarbeid.

Forsvarssektorens klima- og miljøstrategi

INNLEDNING

INNSATSOMRÅDE 1

Redusere energiforbruket og direkte klimagassutslipp

Forsvarssektoren bruker store mengder energi og drivstoff. Mye av energibruken går til oppvarming og nedkjøling av bygninger, strøm-forsyning samt drivstoff til militært materiell og administrative kjøretøy. Vi skal redusere vårt energiforbruk og få ned klimagassutslippene.

INNSATSOMRÅDE 2

Minimere miljøpåvirkning og bidra til et giftfritt miljø

Forsvarssektoren er en stor bruker av naturen og vi setter spor etter oss, spor som kan være direkte skade på terreng og vegetasjon. Det kan også være støyforurensning, rystelser eller utslipp av farlige stoffer til grunn, luft og vann. Vi skal redusere giftstoffer i materiellet og byggene vi bruker, ha god beredskap ved hendelser, og vi skal rydde opp etter oss. Forsvarssektoren skal ha god oversikt over kilder til forurensning, og vi skal overvåke og minimere utslipp, støy og vibrasjoner.

INNSATSOMRÅDE 3

Bevare naturmangfold og sikre kulturhistoriske verdier

Forsvarssektoren har landets største portefølje av kulturhistoriske eiendommer. Sektorens kulturminner er en verdifull del av vår felles historie. Den største trusselen mot naturmangfold er menneskelig påvirkning, særlig gjennom arealbruk. Ved ny og økt arealbruk skal vi planlegge hvordan vi kan kompensere for dette. Dette kan skje ved restaurering eller andre avbøtende tiltak.

INNSATSOMRÅDE 4

Sirkulær økonomi og bærekraftige anskaffelser

Forsvarssektorens største påvirkning på klima og miljø er indirekte. Påvirkningen skjer i stor grad fra produksjon og leveranser av varer og tjenester som sektoren kjøper inn og bruker. Fordi vi er med hele veien fra anskaffelse til utfasing, har vi en unik mulighet til å påvirke hele livsløpet til det vi kjøper inn. Vi skal omstille fra en lineær til en sirkulær økonomi. Dette innebærer at lang levetid, kvalitet og muligheter for gjenbruk og gjenvinning er vesentlig for alt vi bygger, kjøper og bruker.

INNSATSOMRÅDE 5

Tilpasse virksomheten til et endret klima

Klimaendringene gir mer ekstremvær. I forvaltningen av våre arealer og naturområder skal vi ta høyde for klimaendringer slik at økosystemer blir mer robuste mot endringer. Klimaendringer kan også få konsekvenser for operasjoner, beredskap og langtidsplanlegging i forsvarssektoren. Sektoren må derfor øke sin kompetanse og kunnskap og vi må tilpasse infrastruktur, materiell, operasjoner og beredskap i takt med et endret klima. Et fortsatt tett samarbeid med forsvarsindustrien, nasjonale og internasjonale partnere skal sikre utviklingen av bærekraftige og fremtidsrettede løsninger.

Forord

Miljørapporten for 2024 beskriver resultatene av Forsvarsbyggs arbeid med miljøstyring og hvordan vi følger handlingsplanen tilknyttet forsvarssektorens klima- og miljøstrategi. Vi går også inn på hvordan vi planlegger å arbeide videre med klima og miljø i årene som kommer.

Forsvarsbygg skal dekke forsvarssektorens behov for eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig. Dette innebærer også å tilpasse virksomheten til konsekvensene av et endret klima, samt utnytte mulighetene som det grønne skiftet medfører. I 2024 fikk vi et historisk forsvarsløft gjennom en ny langtidsplan for sektoren. Her pekes det tydelig på klimaendringer og behov for å styrke arbeidet med utslippsreduksjon og klimaomstilling. Forsvarsbygg følger opp dette med energieffektivisering og satsning på egenprodusert energi i utbyggingsprosjekter. Energikonsepter for å redusere klimaavtrykket og øke forsyningssikkerheten ved alliert mottak og trening, er under utvikling.

Forsvarssektoren er en stor bruker av naturen, og virksomheten setter spor både på land, i luften og i havet. Kontinuerlig forbedring av vår virksomhet og gjennomføring av målrettede tiltak skal bidra til å redusere den negative klima- og miljøpåvirkningen. Samtidig skal Forsvarets operative evne opprettholdes eller styrkes. Med økt utbygging vil presset på naturmiljø øke og vi må derfor i høyest mulig grad etterstrebe arealnøytralitet og utbygging på etablerte områder.

Vi har også i 2024 gjennomført omfattende overvåkning av miljøstatus for vann, naturmiljø og støyutslipp fra våre skytefelt, flystasjoner og leirer. Opprydding i forurensning er også en del av vårt miljøansvar.

Forsvarsektoren er en stor innkjøper av materiell, varer og tjenester. Gjennom anskaffelser skal vi legge til rette for en mer sirkulær økonomi, som gir bærekraftige løsninger over tid. Regelverket for miljøkrav i anskaffelser ble skjerpet i 2024, og vi har nå innarbeidet miljøkrav i våre fremskaffelsesprosesser.

God lesning!

Svein Thorbjørn Thoresen,
direktør Forsvarsbygg

INNLEDNING	2
Forsvarssektorens klima- og miljøstrategi	3
Forord	5

1

FORSVARSBYGG OG MILJØET	7
Våre rammer og forpliktelser	8
Virksomhetsstyring og kompetanse	8
Forskning, utvikling og innovasjon	10

2

MILJØRAPPORT	12
Innsatsområde 1	13
Innsatsområde 2	16
Innsatsområde 3	19
Innsatsområde 4	25
Innsatsområde 5	29

3

FOKUS FREMOVER	30
----------------	----

1

DEL 1

Forsvarsbygg og miljøet

Våre rammer og forpliktelser

Forsvarsbygg skal dekke forsvarssektorens behov for eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig. Dette innebærer å levere nødvendige bo- og treningsfasiliteter til forsvarets personell, samt nødvendig infrastruktur og bygg og anlegg til Forsvarets materiell.

Som Norges største offentlige eiendomsaktør, tar vi samfunnsansvar på miljøområdet. Vi jobber systematisk for å ivareta Forsvarets behov og finne klima- og kostnadseffektive løsninger i byggeprosjektene våre. Vi har også ansvar for forsvarssektorens bidrag i nasjonale strategier og samarbeidsfora som omfatter klima og miljø.

Forsvarsbyggs portefølje omfatter Norges største samlede andel av fredete bygninger og anlegg. Spennet går fra de nasjonale festningsverkene til bygg og anlegg i aktive leirer. Forsvarssektoren har et viktig samfunnsansvar for å ta vare på de nasjonale festningsverkene, og sørge for at viktige historiske bygg og anlegg er åpne og tilgjengelige for allmenheten. Forsvarsbygg har i tillegg et mål om å skape nytt liv på historisk grunn, gjennom samarbeid med sivile aktører som tilbyr opplevelser for publikum.

Forsvarsbygg skal også innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å fremme klimavennlige løsninger og redusere skadelig miljøpåvirkning. Anskaffelsene skal aktivt understøtte forsvarssektorens klima- og miljøstrategi og skal bidra til å oppfylle forsvarssektorens forpliktelser for økt andel klima- og miljøvennlige anskaffelser.

Virksomhetsstyring og kompetanse

Virksomhetsstrategien ligger til grunn for utarbeidelse og oppdatering av Forsvarsbyggs underliggende fag- og delstrategier, som ivaretar spesifikke områder i Forsvarsbyggs virksomhet. Vårt miljøarbeid baserer seg på krav i etatsstyringen, forsvarssektorens klima- og miljøstrategi samt krav fra offentlig regelverk. Mange av anleggene våre er også omfattet av utslippstillatelser og konsesjoner.

Forsvarsbyggs miljøstyring er basert på ISO-standard 14001. Dette betyr at vi jobber systematisk med å identifisere våre vesentlige miljøaspekter, sette mål for forbedringsarbeidet og følger opp resultater.

Kravene i ISO14001 følges opp gjennom året, og vi gjennomfører årlig interne revisjoner med utgangspunkt i miljøaspektene våre. Revisjonen som ble gjort i 2023 for å se på ivaretagelse av miljø i øvelser, ble fulgt opp med en befaring under øvelsen som foregikk vinteren 2024. Det ble også gjennomført en revisjon for å følge opp våre krav og forpliktelser ved drivstoffanleggene våre. Den siste revisjonen i 2024 så på hvordan forvaltningsmiljøet etablerer mål og handlingsplaner basert på overliggende føringer i forsvarssektorens klima- og miljøstrategi.

I 2024 ble det registrert fem miljørelaterte avvik gjennom avvikssystemet. Av disse var fire alvorlige og gjaldt utslipp og uhell av petroleumsprodukter fra tankanlegg og fra drift. Det er gjort tiltak på alle avvikene, og de er lukket bortsett fra ett der det gjenstår litt oppfølging før det lukkes. Forsvarsbygg har få registrerte avvik på mindre miljøhendelser sett opp mot størrelse og tilgjengelig statistikk. Forsvarsbygg må i 2025 informere godt om viktigheten av å rapportere på miljøavvik.

Forsvarsbygg gjennomfører årlig «Ledelsens miljøgjennomgang». I 2024 ble det her besluttet at Forsvarsbygg skulle gjennomføre en dobbeltvesentlighetsanalyse med bakgrunn i krav fra EUs bærekraftsdirektiv. Hensikten er å sikre at vi jobber med de riktige områdene innenfor bærekraft, samt gi en strategisk tilnærming til oppfølging og rapportering fremover. Analysen vil ferdigstilles tidlig i 2025.

Forsvarsbygg har flere samarbeidsavtaler og -prosjekter innenfor miljø- og klimatemaer. Dette er noen av de mest sentrale:

- Forsvarsbygg var i 2024 vertskap for den europeiske miljø- og forsvarskonferansen, European Conference of Defence and the Environment (ECDE). Programutforming og praktisk gjennomføring ble løst i et godt samarbeid mellom etatene i forsvarssektoren. Konferansen hadde bred deltakelse fra europeiske land samt USA, Canada og Singapore. Totalt var det 256 deltakere inkludert 41 foredragsholdere. Temaene for konferansen omhandlet klima, sikkerhet og miljø med undertemaer klimaendringer og sikkerhet, grønne anskaffelser, fornybar energi og klimatilpasning.
- Forsvarsbygg representerer forsvarssektoren i direktoratsgrupper innen flere miljøtemaer på oppdrag fra Forsvarsdepartementet. Dette har gitt god innsikt i hva som rører seg i miljøsektoren.

- I Nordic Baltic Defence Estates (NBDE) deltar Forsvarsbygg i arbeidsgruppene miljø og energi. Dette gir god deling av informasjon innenfor forsvarsspesifikke områder.
- Forsvarsbygg representerer forsvarssektoren innenfor energi og miljø i European Defence Agency i EU.

Forskning, utvikling og innovasjon

Forsvarsbygg er engasjert i flere forsknings- og utviklingsprosjekter for å sikre innovative og bærekraftige løsninger i tråd med forventningene og kravene i ny langtidsplan.

Forsvarsbygg har fått midler fra Forsvarsdepartementet for perioden 2024–2025 til et forskningsprosjekt som består av tre delprosjekter innen støy. Delprosjektene er videreføringer av tidligere prosjekter og går ut på å fremskaffe bedre grunnlagsdata og metodikk for å beregne støy fra Forsvarets aktiviteter. Dette er nødvendig for å synliggjøre konsekvensene støyen har på samfunnet.

Forskning og utvikling sammen universitets, høyskole og instituttsektoren er viktig for Forsvarsbygg. Dette bidrar til å få skape innovative løsninger, men er også en del av forsvarssektorens samfunnsoppdrag. Satsningsområder i 2024 var:

- Samarbeid med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) om både forelesninger og prosjektoppgaver.
- Summer internship-program innenfor digitalisering og bærekraftsrapportering
- Forsvarsbygg er deltaker i et nyoppstartet senter for fornybare energi (FME) innenfor solstrøm, som skal gå i åtte år fremover
- Maks Mobil Kraftpakke er et forskningsprosjekt med mål om å utvikle semi-permanente strømforsyningsløsninger basert på sol, vind og batterilagring. Anlegget skal bidra til økt forsyningssikkerhet ved å delta i det fleksible kraftmarkedet og redusere effektoppper. Prosjektet startet høsten 2024 og skal avsluttes våren 2026.

- Deltakelse i Senter for forskningsdrevet innovasjon, EarthresQue, om bedre løsninger for bærekraftig håndtering og bruk av overskuddsmasser. Løsninger for PFAS-problematikken ved Forsvarets flystasjoner, systemer for naturkartlegging samt sirkulær massehåndtering i skyte- og øvingsfelt er vårt hovedfokus. Forsvarsbygg deltar faglig i ulike delprosjekter, gjennom PhD-studium ved Forsvarets forskningsinstitutt og med et styrelederverv.
- Samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt og Institutt for Energiteknikk om satsningene (INDY og NOMAD) innenfor European Defence fund (EDF). Begge disse prosjektene skal bidra til å gi sektoren fossilfrie energiløsninger for operative aktiviteter.

2

DEL 2

Miljørappport

1

INNSATSOMRÅDE 1

Redusere energi forbruket og direkte klimagassutslipp

MÅL

Innkjøpt energi er redusert med 15 prosent innen 2026 og ha 10 prosent egenprodusert energi innen 2030.

Redusere faktisk energiforbruk i drift

Forsvarsbygg arbeider kontinuerlig med energiledelse for å optimalisere driften av Forsvarets eiendom, bygg og anlegg. I 2024 var energiforbruket 602,8 GWh. Dette er en reduksjon på 24,46 GWh, 3,9 prosent, sammenlignet med referanseåret 2020. Reduksjonen tilsvarer en kostnadsbesparelse på 36,7 millioner kroner, basert på en energipris på 150 øre/kWh inkludert merverdiavgift og nettleie. Besparelsen skyldes energiltak Forsvarsbygg gjennomførte i 2022 og 2023, samt en energioptimalisering av driften.

Med utgangspunkt i tilgjengelige rammer vil det være utfordrende å nå målkravet om en reduksjon på 94 GWh for perioden 2023–2025.

Produsere og lagre fornybar energi lokalt

Forsvarsbygg stiller krav om solstrøm i investeringsprosjekter der det er teknisk mulig og økonomisk lønnsomt. I 2024 er det levert to prosjekter. Fem prosjekter er kontraktsfestet eller under bygging og solstrøm er tatt inn som opsjon i ytterligere syv prosjekter.

Ett av disse er Luftforsvarets hovedkvarter på Rygge der det er installert et solcelle-anlegg og en 200 kWh batteribank, som gjør det mulig for Luftforsvaret å teste produksjon og lagring i praksis.

I 2025 planlegges etablering av en solpark ved Sessvollmoen leir med en installert effekt på 1 270 kWp og en 2 MWh batteribank. Solkraft, batterilagring og generatorer vil sikre egenproduksjon og lagring av strøm ved nettutfall. Leiren vil også bidra til forsyningssikkerheten i distribusjonsnettet ved å kunne koble ut effekt ved høy belastning.

MÅL

Klimagassutslipp fra operativ virksomhet er redusert med 20 prosent innen 2030

Miljøvennlige forsyningsløsninger i øvelser

Oppvarmingsløsninger basert på fornybar energi under øvelser er en målsetning for forsvarssektoren. Det var ikke mulig å nå denne målsetningen fullt ut under øvelsen Nordic Response i 2024 fordi strømmettet må forsterkes ytterligere. En leid løsning med kombinasjon av direktevirkende elektriske vifter og fyring med biodiesel ble derfor valgt.

Under vinterøvelsen Joint Viking 2025 vil Forsvarsbygg teste ut innovative oppvarmingsløsninger basert på varmepumpeteknologi. Dette gjelder container-basert varmepumpe forsynt med strøm samt mobil varmepumpeløsning forsynt med biodiesel. Dette skal sammenlignes med tradisjonell direktevirkende biodiesel.

Teste ut konsept for utslippsfri byggeplass gjennom pilotprosjekt

Utslippsfri byggeplass prøves ut på Terningmoen og på Linderud leir. På Terningmoen ble flere utslippsfrie maskiner brukt. Leverandøren av kontorbygget på Linderud forpliktet seg til bruk av utslippsfrie maskiner gjennom hele byggeprosjektet og innga i tillegg en reduksjon i klimapåvirkning på 51 prosent for utvalgte materialer sammenlignet med Forsvarsbygg minimumskrav.

MÅL

Overgang til nullutslippsløsninger for administrative kjøretøy innen 2025

Innføring av nullutslippskjøretøy

I 2021 ble det inngått en ny rammeavtale for administrative kjøretøy med krav til bruk av nullutslippskjøretøy der dette er mulig. Ved utgangen av 2024 hadde Forsvarsbygg en andel av nullutslippskjøretøy på 15 prosent, eksklusive hybrider. Dette er en økning på 4,5 prosent fra i fjor. Av biler i bestilling ved inngangen av 2025 er 37 prosent elektriske.

MÅL

Klimagassutslipp fra reisevirksomhet er redusert med 30 prosent innen 2025

Økt bruk av elektroniske møteplasser

Det gjennomført 16,4 prosent flere flyreiser i 2024 enn i 2023. Dette tilsvarer et klimagassutslipp på totalt 1680 tonn CO2 eller 11 prosent mer enn i fjor. Dette betyr at Forsvarsbygg ikke oppnår reduksjon i utslipp fra reisevirksomheten. Utslippene fortsetter å øke, selv om økningen i 2024 er mindre enn økningen i 2023.

2

INNSATSOMRÅDE 2

**Minimere miljø-
påvirkning og bidra
til et giftfritt miljø**

MÅL

Forsvarssektoren risikovurderer potensielle utslippskilder innen 2025 og har nullvisjon for akutte utslipp

Miljøforvaltning

Hovedfokuset i miljøforvaltningen vår er å unngå akutte utslipp og forurensning, samt å ivareta eksterne krav fra myndigheter og sektorinterne føringer for miljøstyring. Oppfølging og videreutvikling av vårt interne kontrollsystem for ytre miljø gir oss oversikt over utviklingen i miljøtilstanden, og er avgjørende for å kunne forbedre miljøprestasjonene våre.

Viktige oppfølgingstema i 2024 har vært:

- Miljørisikovurderinger med bakgrunn i krav i utslippstillatelser, forurensningsforskriften og internkontrollforskriften Forsvarsbygg har gjennomført miljørisikovurderinger på flere tankanlegg, Banak flystasjon, Bjerkvik tekniske verksted og på skyte- og øvingsfeltene Høybuktnoen, Porsangmoen-Halkavarre, Sørليا, Leksdal, Vatne-Svartemyr, Jolifjell og Ulven. Basert på resultatene fra risikovurderingene har vi utarbeidet handlingsplaner med risikoreduserende tiltak.
- Vannovervåking En del av internkontrollarbeidet vårt består av å dokumentere og overvåke vannkvaliteten i bekker, elver, innsjøer og sjøområder på arealene Forsvaret bruker. I 2024 hentet vi inn og analyserte om lag 700 vannprøver. Kvaliteten opp mot tungmetallene bly, kobber og sink lå for de aller fleste innenfor kravene i vannforskriften. Overskridelser sammenfaller i stor grad med der vi allerede gjør tiltak eller planlegger tiltak. Overvåkingen omfatter også steder med deponier eller annen forurenset grunn, samt nedlagte skytebaner og skytefelt.
- Oljeutskillere Oversikt over utslipp fra verksteder, vaskehaller og distribusjonsanlegg for drivstoff er et handlingspunkt i miljøstrategien vår. Forsvarsbygg er i gang med å sikre kontroll- og driftsrutinene for oljeutskillere. Vi fortsetter arbeidet i 2025 i samarbeid med Forsvaret som er bruker av anleggene.
- Støy fra militær aktivitet Forsvarsbygg gjennomfører støykartlegginger av skytebaner i henhold til retningslinjen for behandling av støy i arealplanlegging, T-1442. I 2024 har vi startet støykartlegginger av Trondenes, Sørlimarka, Haltdalen og Reitan. Disse vil bli ferdigstilt tidlig i 2025. Formålet med støykartleggingene er å formidle støybildet fra Forsvarets virksomhet, slik at kommunene kan ivareta støyhensyn i arealplanleggingen.
- Tilsyn fra miljømyndigheter. Det har blitt gjennomført tre eksterne tilsyn i 2024: På Ørland flystasjon, Mjølfjell-Brandset og Regionfelt Østlandet skyte- og øvingsfelt. Det ble funnet totalt åtte avvik og to anmerkninger. Alle avvik er håndtert, og Forsvarsbygg avventer svar fra Miljødirektoratet for å få lukket dem. Flere av avvikene skyldes manglende oppfølging av miljørisikovurderinger.

MÅL

Forsvarssektoren tar ansvar for opprydding av forurensset grunn og har 100 prosent oversikt over omfang og type forurensning

Miljøopprydding

Forsvarsbygg har i 2024 startet opprydding og restaurering i følgende område:

Skarsteindalen skyte- og øvingsfelt, Andøy kommune. Arbeidet ble startet etter pålegg fra Miljødirektoratet og vil pågå over to perioder i 2024 og 2025. I 2024 har arbeidet konsentrert seg om uttak av veier, samt tetting av dreneringsgrøfter i myr. I 2025 vil Forsvarsbygg sanere forurensset grunn samt slutføre restaureringstiltakene.

Pågående miljøundersøkelser:

- Vaterholmen skyte- og øvingsfelt, Verdal kommune. Arbeid med utarbeidelse av tiltaksplan og søknad til Miljødirektoratet er påbegynt. Søknad om tillatelse til tiltak forventes fremsendt til Miljødirektoratet første halvår 2025.
- Steinsjøen skyte- og øvingsfelt, Østre Toten kommune. Arbeid med utarbeidelse av tiltaksplan og søknad til Miljødirektoratet er påbegynt. Søknad om tillatelse til tiltak forventes fremsendt til Miljødirektoratet første halvår 2025.

I tillegg kartlegger Forsvarsbygg sedimenter utenfor Ulsnes kai i Stavanger kommune.

MÅL

Forsvarssektoren erstatter og faser kontinuerlig ut stoffer oppført på den norske prioriteringslisten og REACH restriksjonslister

Miljøgifter fra brannskum

Å redusere PFAS-utlekking, en miljøgift tidligere brukt i brannskum, er et av de viktigste satsningsområdene i miljøarbeidet vårt. Forsvarsbygg har siden 2012 jobbet med kartlegging, overvåking og gjennomføring av tiltak for å redusere utlekking fra Forsvarets flystasjoner. Per 2024 har Forsvarsbygg gjennomført tiltak ved seks flystasjoner på til sammen 13 PFAS-lokaliteter. Flere av tiltakene har gitt rask reduksjon i utlekking av PFAS-forbindelser til omkringliggende resipienter. Dette gjelder spesielt for flystasjonene på Rygge og Ørland, hvor PFAS-utlekkingen er redusert med henholdsvis 70 og 90 prosent siden 2017. Forsvarsbygg jobber kontinuerlig med planlegging og gjennomføring av nye tiltak.

3

INNSATSOMRÅDE 3

Bevare naturmangfold og sikre kultur- historiske verdier

MÅL

Forsvarssektoren skal forvalte bygg og kulturminner slik at kulturhistoriske verdier ivaretas for fremtiden

Arkeologiske kulturminner

Forsvarsbygg har i 2024 levert rådgivningstjenester knyttet til arealplanprosesser i Halkavarre, Trondenes og Madla leir, samt i en del byggesaker og miljøsaneringsprosjekter. Forsvarsbygg har også bidratt med kulturminnefaglig rådgiving i forbindelse med SDCA-prosjektene på Rygge flystasjon. Dette har bidratt til at områdene er tilstrekkelig kartlagt, at kulturminner ivaretas i henhold til lovkrav og at prosjektene beholder framdriften.

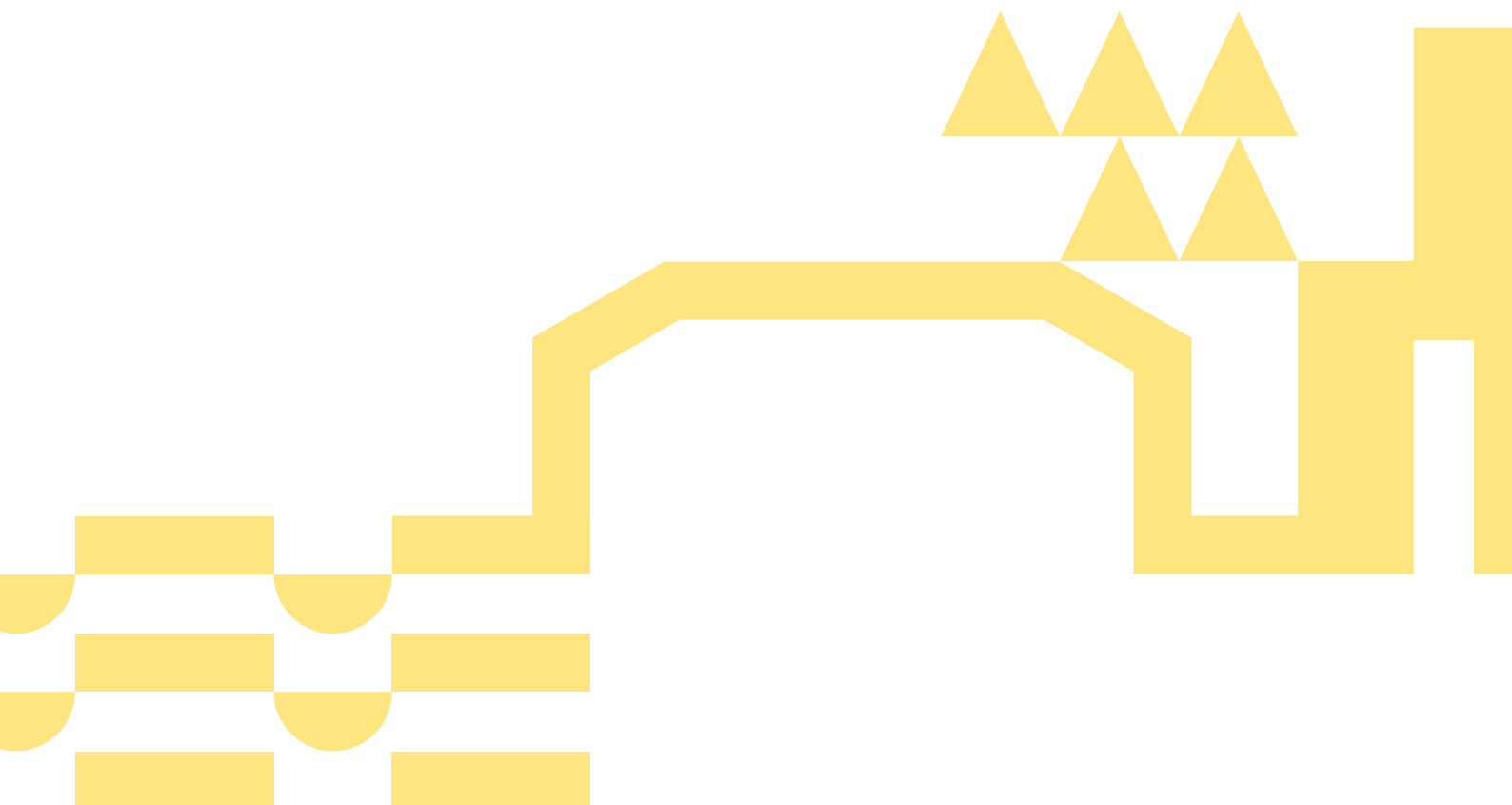
Erfaringene fra 2024 viser at det er viktig å få inn kulturminnefaglig kompetanse så tidlig som mulig når en planlegger utbyggingsprosjekt med strenge fremdriftskrav.

Kulturhistorisk eiendom, bygg og anlegg

Forsvarsbygg forvalter en stor portefølje kulturhistoriske bygninger, både festninger og i aktive leirer. Vi jobber kontinuerlig med nødvendig tilpasning og oppgradering, slik at kulturminneverdi og god funksjonalitet opprettholdes. Det er stadfestet til dels kritisk tilstandsgrad på deler av porteføljen. Dette gjelder både festningsmurer og bygninger uten bruk.

Følgende aktiviteter er gjennomført i 2024:

- Istandsetting av kulturhistorisk eiendom, bygg og anlegg med kritisk tilstandsgrad: Ferdigstilt istandsetting av flere murer og fortifikasjoner på Kongsvinger, Fredriksten, og Akershus festning, samt befalsbrakke på Elvegårdsmoen.
- Istandsetting øvrig kulturhistorisk eiendom, bygg og anlegg: Tiltak for istandsetting av bygninger på Kristiansten, Fredriksten, Fredrikstad, Kongsvinger og Vardøhus festning, Elvegårdsmoen, Hauerseier, Drevjamoen, Huseby leir.
- Tilrettelegging for ny bruk kulturhistorisk eiendom, bygg og anlegg: Istandsetting av Østre og Vestre villa på Værnes hovedgård er startet opp. Det er utarbeidet mulighetsstudie for ny bruk av Sykestua på Setnesmoen, Riddersalen på Værnes hovedgård og Haubitsmagasinet på Kristiansten festning. Byggeprosjekter for ny bruk av Elektrolager (toaletter mv.) og Simhall B (kafé og restaurant) på Oscarsborg festning.

MÅL

Forsvarssektoren skal bevare og øke naturmangfold på arealer vi eier eller forvalter

Kartlegging av naturverdier i forbindelse med økt aktivitet

I 2024 gjorde Forsvarsbygg kartlegginger at naturverdier i Skjold og Kuhaugen leir, samt på Andøya og Rygge flystasjoner. Naturkartleggingene ble utført i henhold til Miljødirektoratets instruks, men med en del tillegg for å kunne ta best mulig hensyn til natur i forbindelse med kommende utbyggingsplaner. Eksempler er utvidede fugleregistreringer, kartlegging av vannforekomster og restaurerbare arealer.

I Ramnes skyte- og øvingsfelt og Ramsund orologstasjon brukes oppdaterte kartlegginger fra 2023 til å oppdatere reguleringsplan og konsekvensvurderinger i forbindelse med økt aktivitet. På Setermoen brukes oppdatert kartlegging fra 2023 i forbindelse med leirplan og Miljøoppfølgingsplaner.

I leirplanarbeidet gjøres det konsekvensvurderinger der det avklares kjent kunnskap og/eller behov for oppdaterte naturkartlegginger med informasjon både om naturverdier, restaurerbare arealer, muligheter for tiltak for økt biologisk mangfold og behov for klimatiltak og naturbaserte løsninger.

Tilpasset skjøtsel og naturrestaurering

På forsvarssektorens arealer er det områder med kritisk og sterkt truede arter. Disse har det vært fokus på i flere år og tilstanden har blitt bedre. Restaurering av arealer i forbindelse med avhending og opprydding er med på å styrke naturmangfoldet. Det er allikevel viktig å styrke innsatsen på å øke naturmangfold og unngå ødeleggelse av natur for å møte kommende nasjonale forventninger.

I 2024 har vi gjennomført flere skjøtsels- og restaureringstiltak som skal stanse tap av natur og ødelegge degradert natur:

- I 2024 hadde disse festningene aktive tiltak med tilpasset skjøtsel av engarealer for tilrettelegging for pollinerende insekter: Fredriksten, Fredriksvern, Vardøhus, Karljohansvern, Kongsvinger, Oscarsborg og Akershus.
- Oppdatert skjøtselsplan for Oscarsborg festning er ferdigstilt. Oppdatert skjøtselsplan for Kongsvinger festning er under arbeid og ferdigstilles på nyåret 2025.

- Slått for å restaurere eng på Rauer for å bedre levekårene for den kritisk truede sommerfuglen prikkroutevinge og den sterkt truede karminspinneren. I overkant av 7500 kvadratmeter ble slått og ryddet i 2024.
- Naturrestaurering på Skarsteindalen, tidligere skyte- og øvingsfelt på Andøya. Området er sterkt påvirket av tidligere SØF-aktivitet. Tilbakeføring av et område på cirka 700 mål til naturtilstand kom godt i gang i 2024, og vil bli ferdigstilt i 2025. Deler av arealet som restaureres inngår i den tilgrensende rødlista naturtypen Oseanisk høymyr.
- Bekjempet fremmede arter på Langøra på Værnes for å legge til rette for den sterkt truede arten elvebreddedderkopp.
- Det har i løpet av 2023 og 2024 blitt gjort et omfattende arbeid for å tilbakeføre et i overkant av ti dekar stort areal til natur i forbindelse med det store saneringsprosjektet på Karljohansvern. I den forbindelse har det blitt plantet ut til sammen 11 500 pluggplanter og sådd ut cirka to kilo lokalt samlede engfrø og cirka en kilo engfrø og to kilo lokale gressfrø fra NIBIO for å få revegetert arealene med lokale planter og bidra til økt verdi for pollinerende insekter. Prosjektet med restaurering av arealet har blitt presentert i forbindelse med EarthResQue sitt årsmøte i Horten og Kulturlandskapsskolen har vært på besøk og fått informasjon om prosjektet og deltatt i utplantingen av 2500 av pluggplantene.
- Utarbeidet skjøtelsesplan for arealer med orkideen marisko på Evenes

Andre tiltak for økt biologisk mangfold på sektorens arealer

- Klippeblåvinge har i 2024 blitt satt ut på Fredriksten festning i samarbeid med Statsforvalteren. Videre skjøtsel er avklart og vil følges opp av venneforeningen på Fredriksten festning.
- Engslått, gjenåpning av engarealer og utplanting av rødknappsandbie har blitt gjennomført i Aurmoen landskapsvernområde på Sessvollmoen i regi av Statsforvalteren.
- En liten ekstra dam for småsalamander har blitt anlagt og 200 pluggplanter av lokal eik er plantet ut i skråningene på Madlatua etter en evaluering av status etter saneringsprosjektet som ble gjennomført i 2018. Det har vært utfordringer med at dammen som var gravd ut stadig tørket ut, og revegeteringen av skråningene var ikke tilfredsstillende. Revegeteringen av området går ellers sin naturlige gang, og det blir stadig flere arter og tettere vegetasjon på området.
- Igangsatt samarbeid med Kulturminne ifm. å få tilrettelagt for reirplasser for fugl og villbier under murrestaurering i kommende prosjekter.
- Bistått Forsvaret med anbefalinger i fuglekasseprosjektet der det skal settes opp cirka 1000 fuglekasser.
- Tilrettelagt for blomstereng på innsynsvoller på Værnes ifm. utbyggingsprosjekter
- Norsk botanisk forening har årlig et arrangement på Verdens kuleste dag (overgangen aug/sept) der pluggplanter settes ut og mer engfrø tilføres engarealet som opparbeides i skråningen opp mot Hjemmefrontmuseet.

Hindre spredning av fremmede arter

Forsvarssektoren har i flere år kartlagt og bekjempet fremmede arter. Arbeidet med å hindre spredning av fremmede arter er viktig for å opprettholde målet om å bevare naturmangfold.

I 2024 ble det kartlagt for fremmede arter i forbindelse med større kartlegginger på Rygge, Skjold, Andøya og Kuhaugen, og Evjemoen skyte- og øvingsfelt. Det ble i 2024 gjort tiltak mot fremmede arter på en rekke lokaliteter i hele landet. Arter som har blitt bekjempet er blant annet parkslirekne, lupiner, tromsøpalme, gravmyrt, sitkagran og gyvel.

Håndtering av fremmede arter i forbindelse med sanering og utbygging:

- Tett oppfølging av håndtering av fremmede arter etter saneringsprosjektet på Møringa, Karljohansvern. Oppfølging etter ferdigstilt prosjekt med luking av enkelttoppslag av lupin og tildekking av gravmyrt.
- Fjerning av gyvel som oppfølging av saneringsprosjektet på Madlatua (prosjektet var ferdig i 2018, men fremmede arter har vært fulgt opp siden)
- Fjerning av lupin på Lygna skytebaneanlegg. Oppfølging etter saneringstiltak der det ble tilført masser med fremmede arter.
- Kartlegging og oppfølging av fremmede arter under tiltak på Rygge flystasjon.

Andre som har gjort tiltak mot fremmede arter på forsvarssektorens arealer:

- Sandefjord Dykkerklubb gjennomførte en ryddeaksjon der de ryddet Stillehavsøsters på Svenner i 2024.

4

INNSATSOMRÅDE 4

Sirkulær økonomi og bærekraftige anskaffelser

MÅL

Forsvarssektoren stiller krav som reduserer klima- og miljøpåvirkning, og som fremmer sirkulære løsninger, i 100 prosent av sine anskaffelser innen 2025

Miljøkrav i anskaffelser

Forskriftsendringen av klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser (§ 7-9) trådte i kraft 1. januar 2024. Endringen innebærer at klima- og miljøhensyn som hovedregel skal vektes med minimum 30 prosent, men åpner for at det kan stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom det er klart at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Kravene gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig.

I 2024 har Forsvarsbygg oppdatert malverket som brukes i anskaffelser, og utviklet en plukklister med tildelingskriterier for bruk i investeringsprosjektene. Vi har også gjennomført en rekke interne kompetansehevende tiltak. Fremover vil fokuset være å gjennomføre flere kompetansehevende tiltak, sikre erfaringsdeling og videreutvikle interne maler og veiledning. Forsvarsbygg har et standard miljøkravsett som brukes i alle investeringsprosjekter over kr 20 millioner. Kravsettet tilpasses den enkelte anskaffelse og revideres årlig for å ivareta regelverksendringer og mål forsvarssektoren har satt.

Forsvarsbygg har benyttet miljø som tildelingskriterium med minimum 30 prosent vekt i 23 anskaffelser i 2024. I tillegg var miljø et prioritert tildelingskriterium eller et kriterium vektet lavere enn 30 prosent i ytterligere åtte anskaffelser. Dette ble begrunnet med at klima- og miljøkrav i spesifikasjonen ga bedre effekt enn å vekte miljø 30 prosent.

Tildelingskriteriene på klima og miljø i anskaffelser varierer, og ofte benyttes flere parametere i samspill. I 2024 har Forsvarsbygg benyttet tildelingskriterier for å premiere bruk av klimavennlige kjøretøy, massetransport og maskinbruk. I tillegg er de benyttet for å premiere materialgjenvinningsgrad og reduksjon i utslipp fra materialer i bygg. I flere anskaffelser har dårligere oppfyllelse av tildelingskriterier på miljø ført til at billigste tilbyder ikke tildeles kontrakt.

I 48 av anskaffelsene fra 2024 har Forsvarsbygg benyttet unntaksmuligheten i regelverket, og stilt krav i stedet for å bruke tildelingskriterier. I 19 av disse anskaffelsene er det stilt krav utover standard miljøkravsett, som blant annet gjelder økt sorteringsgrad, forpliktet krav til avfallsreduksjon per kvadratmeter og krav til valg av materialer, som gir vesentlig reduksjon i klimabelastning sett opp mot TEK17.

Begrunnelsen for unntak fra regelen om å vekte miljø 30 prosent varierer for de ulike investeringsprosjektene og avhenger av hva som er det enkelte prosjektets største klima- og miljøbelastning. Begrunnelsen for unntak i syv av konkurransene er at det stilles krav til sertifisering etter Svanemerket. Et Svanemerket bygg gir et mer forutsigbart resultat enn en åpen spesifisering, og innebærer at obligatoriske krav til hele livssyklusen til bygget blir ivaretatt, inkludert utvinning og produksjon av materialer, byggeprosessen, resirkulerings- og avfallsstadiene og bruksfasen til bygget.

En utfordring med å innarbeide miljøkrav og -kriterier i anskaffelsene er prisøkningen dette medfører på kort sikt. For å imøtekomme denne og andre utfordringer i overgangen til klima- og miljøvennlige løsninger må Forsvarsbygg videreutvikle rådgivningen i tidligfase i prosjektene. Den økte kostnaden på kort sikt må tydelig synliggjøre de langsiktige gevinstene.

Forsvarsbygg vil fortsette arbeidet med å øke bruken av klima og miljø som ytelseskrav og tildelingskriterium i 2025. Vi fortsetter å gjennomføre dialogmøter med leverandører, bransjeforeninger og andre offentlige aktører for å utvikle hensiktsmessige klima- og miljøkrav og -kriterier i anskaffelser.

Sirkulære løsninger

Forsvarssektoren har mål om å fremme sirkulære løsninger. Forsvarsbygg har i flere år jobbet med å redusere avfallsmengde og øke sorteringsgrad fra bygge- og anleggsprosjektene.

I 2024 ble det gjort ulike pilotprosjekter for økt bruk av sirkulære løsninger:

- For sykestua på Huseby ble hulltegl fra den opprinnelige fasaden rensset og gjenbrukt i et felt. Dette ble gjort både med hensyn til vern og for å lære seg å jobbe med ombruksprinsipp.
- På Wallemsviken i Bergen ble ventilasjonssystemer gjenbrukt ved rehabilitering av bygget.
- På Ørland flystasjon opprettet Forsvarsbygg en gjenbrukssentral for bygningene som skal rives i rød støysone. Forsvarsbyggs entreprenør er forpliktet til å levere en rekke materialer, som senere skal gjenbrukes av Ørland kommune i et nytt byggeprosjekt.
- For Linderud leir er reduksjon av klimagassutslipp og gjenbruk prioritert i tre prosjekter: Etablering og rehabilitering av kontorbygg og oppgradering av kjøkken.

Forsvarsbygg er også følgepartner i Trøndelag fylkeskommunes prosjekt Digital Plattform for Ombruk av Byggematerialer (DIPLOM) og følger prosjektutviklingen som startet opp i 2024.

MÅL

Forsvarssektoren jobber kontinuerlig for å redusere den samlede avfallsmengden og øke mengden materialer som går tilbake til ressurskretsløpet, gjennom å minke ressursbruken og øke graden av reparasjon, ombruk og gjenvinning

Sortering og gjenvinning av bygg- og næringsavfall

I 2024 produserte forsvarssektoren tett opptil 17 000 tonn med næringsavfall, en økning på nesten 2000 tonn fra 2023. Sorteringsgraden er økt fra 62 til 65 prosent for 2024. Det er økt mengde av bioavfall og farlig avfall som har gitt den største økningen. Det er i 2024 produsert 6 483 tonn bygg- og rivingsavfall, mot 68 558 tonn i 2023. Sorteringsgraden var på 93 prosent. Mengden leverte masser er vesentlig lavere enn tidligere og er årsaken til den reduserte totalmengden avfall. Sorteringsgraden ligger godt over målsetningen på 80 prosent.

Ryddeaksjoner i samarbeid med andre

I 2024 er det gjennomført en rekke ryddeaksjoner på forsvarssektorens eiendommer for å bidra til bedre lokalmiljø:

- Forsvarsbygg har samarbeidet med Oslofjordens friluftsråd og Skjærgårds-tjenesten i et prosjekt kalt Krafttak for en renere Oslofjord. I 2024 ryddet prosjektet totalt 1120 kilo marint avfall.
- Mengden marint avfall i 2024 var noe høyere enn i 2023. Etter flere år med rydding av de samme områdene, har vi god kjennskap til hvilke bukter og klover som samler mest avfall. Sandefjord Dykkerklubb hadde seks ryddeaksjoner på Svenner i 2024. Under disse ryddedagene ble det i hovedsak ryddet avfall på land. På to av ryddedagene hadde de med seg ungdommer fra Sandefjord Vibe og ukrainere fra Servants For Humanity. Disse to siste turene sammen andre arrangement medførte at dykkerklubben ble nominert til Sandefjord kommunes Integreringspris i 2024. I tillegg til ryddeaksjonene på land hadde klubben minst 10 dykketurer der de tok opp spøkelsesfiskeredskaper og tapte teiner de finner under dykkene. Totalt ble det i 2024 ryddet minst 300 kg plast, avfall og spøkelsesfiskeutstyr av til sammen 100 deltakere.
- På festningsområder som aktivt brukes av allmennheten, samarbeider vi med blant annet kommuner, skoleklasser og frivillighetssentraler for å få ryddet søppel.

5

INNSATSOMRÅDE 5

Tilpasse virksomheten til et endret klima

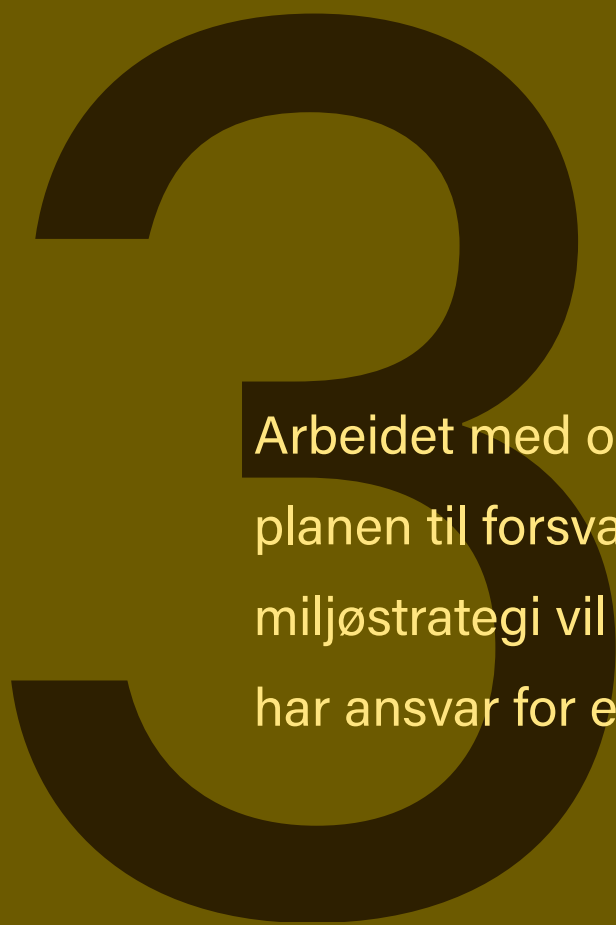
MÅL

Øke bevisstheten og kompetansen rundt klimatilpasning, samt forbedre kunnskapsgrunnlaget rundt behovet for klimatilpasning

Robuste rammebetingelser for Forsvarets aktiviteter

Forsvarsbygg jobber for å sikre at Forsvaret får gode og langsiktige rammevilkår for Forsvarets behov, samtidig som viktige miljø- og samfunnsinteresser ivaretas i planer og tillatelser (tillatelse til forurensende aktivitet). Arbeidet med oppfølging av kravene som er fastsatt av myndighetene krever et tett samarbeid mellom Forsvaret og Forsvarsbygg, og et system som sikrer god internkontroll og enhetlig oppfølging.

Hensynssoner i vedtatte reguleringsplaner ivaretar viktige naturverdier og forhold knyttet til naturrisiko på arealene våre. I forbindelse med ny langtidsplan for forsvarssektoren ble det i 2024 gjennomført kartlegging på oppdrag fra Forsvarsbygg på Skjold og Andøya der klimatilpasning har vært et eget tema.

Arbeidet med oppfølging av handlingsplanen til forsvarssektorens klima- og miljøstrategi vil fortsette. Forsvarsbygg har ansvar for et tjuetalls tiltak i planen.

DEL 3

Fokus fremover

I 2025 fortsetter arbeidet med å inkludere klima- og miljøarbeidet innenfor en bærekraftsramme, som også omfatter sosiale og styringsmessige forhold. Forsvarsektoren skal utarbeide en felles bærekraftstrategi/handlingsplan, basert på den doble vesentlighetsanalysen som blir ferdigstilt i 2025.

Det er bevilget 81,9 millioner kroner til klima-, miljø- og bærekraftstiltak. Midlene skal blant annet gå til miljø- og oppryddingsprosjekter, tiltak som bidrar til energi-effektivisering og lokal fornybar energiproduksjon, samt tiltak for bevaring av naturmangfold og klimatilpasning.

I 2025 vil Forsvarsbygg følge opp miljøarbeidet etter følgende oppdrag og styringsparametere gitt i eget oppdragsskriv:

- Gjennomføre fremskaffelser som fremmer klima- og miljøvennlige løsninger og som øker andelen gjenbruk.
- Tilrettelegge for økt biomangfold på lokasjoner og festninger.
- Utrede behov for klimatilpassing for sektorens arealer og øke kompetansen internt.
- Styrke bærekraftarbeidet gjennom et rådgivende organ for Forsvarsbyggs ledergruppe.
- Etablering av digitale verdikjeder for rapportering og oppfølging av bærekraftsdata.

FORSVARSBYGG

Vi bygger
FORSVARSEVNE
hver dag

Besøksadresse

Grev Wedels plass 5
0151 Oslo

Postadresse

Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo

Kontakt oss

+47 468 70 400
servicesenter@forsvarsbygg.no

forsvarsbygg.no

FORSVARSBYGG

2024

REDEGJØRELSE FOR
LIKESTILLING OG MANGFOLD

Vedlegg til årsrapport

Forsvarsbyggs redegjørelse om
likestilling og mangfold etter aktivitets-
og redegjørelsesplikten (ARP) – 2024

Likestillingsarbeid som arbeidsgiver

DEL 1

Tilstand for kjønnslikestilling

Overordnet kjønnsbalanse

Andel kvinner	Andel menn	Andel kvinner i %	Andel menn i %
871	1313	40	60

Kjønnsfordeling lønn og stilling

Stillingstittel	Antall Oppgis i antall	Kvinner Oppgis i prosentandel av alle ansatte	Menn Oppgis i prosentandel av alle ansatte	Lønn Kvinnerns andel av menns lønn oppgis i prosent
Totalt i virksomheten	2184	40	60	72,41
Assisterende direktør	1	100		
Avdelingsdirektør	5	40	60	101,29
Avdelingsleder	75	34,70	65,30	89,55
Brannkonstabel	13		100	
Brannmester	1		100	
Direktør	4		100	
Driftsleder	91	13,59	86,41	90,48
Driftstekniker	317	2,52	97,48	83,70
Fagarbeider	1		100	
Fagdirektør	3	33,33	66,67	
Førstekonsulent	102	67,67	32,33	94,34
Hjelpesarbeider	70	25,36	74,64	56,32
Ingeniør	26	11,41	88,59	81,49
Kaptein/Rittmester/Kapteinløytnant	2	50	50	
Kommandørsersjant/Orlogsmester	1		100	
Konsulent	15	46,67	53,33	142,74
Lærling	7		100	
Løytnant	1		100	
Major/Orlogskaptein	7		100	
Major/Orlogskaptein II	1		100	
Oberstløytnant	1		100	
Oberstløytnant/Kommandørkaptein	4		100	
Overarkitekt	1	100		
Overingeniør	96	10,41	89,59	96,65
Prosjektleder	174	32,74	67,26	93,62
Renholder	105	90,44	9,56	
Renholdsbetjent	346	78,49	21,51	112,33
Renholdsleder	18	94,44	5,56	
Rådgiver	145	51,55	48,45	99,49
Seksjonssjef	46	32,75	67,25	94,60
Seniorarkitekt	12	58,33	41,67	83,93
Senioringeniør	141	20,64	79,36	88,83
Seniorkonsulent	114	34,31	65,69	96,75
Seniorrådgiver	334	41,61	58,39	94,54
Sjefingeniør	2		100,00	
Skipsfører	9		100,00	

Fremstillingene i tabellene er drøftet med de sentrale partene i Forsvarsbygg.
Tilsvarende grunnlagstall er presentert for partssammensatt utvalg for likestilling og mangfold.

Tabellen viser at det er lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i flere av stillingskodene. Etter vår vurdering dreier dette seg ikke om systematiske lønnsforskjeller mellom kjønn. Stillingskodene spenner over et bredt spekter av funksjoner og roller, med ulike ansvarsområder og oppgaver i tillegg til geografi.

I 2024 overtok Forsvarsbygg ansvaret for renhold i forsvarssektoren. Dette har ført til en betydelig økning i kvinneandelen, fra 28 prosent i 2023 til 40 prosent i 2024. Vårt partssammensatte utvalg for likestilling og mangfold har påpekt en risiko for at kjønnsperspektiv kan være en underliggende faktor i lønnsforskjeller. Utvalget har derfor fastslått at problematikken må omtales og behandles tydelig i virksomhetens likestillings- og mangfoldspolitikk, det pågående arbeid med ny lønnspolitikk og ved forberedelser og gjennomføring av lokale lønnsforhandlinger.

Ved lønnsforhandlinger jobber partene med å analysere lønnsnivåer mellom ansatte i sammenlignbare stillinger og funksjoner, blant annet for å kunne avdekke og rette opp eventuelle systematiske eller utilsiktede lønnsforskjeller mellom menn og kvinner.

Kjønnsfordeling midlertidig og deltidsansatte

Oppgis i antall personer og prosent av alle ansatte

Midlertidig ansatte		Faktisk deltid		Ufrivillig deltid	
Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
81 (3,7 %)	94 (4,2 %)	70 (3,2 %)	31 (1,4 %)	2	1

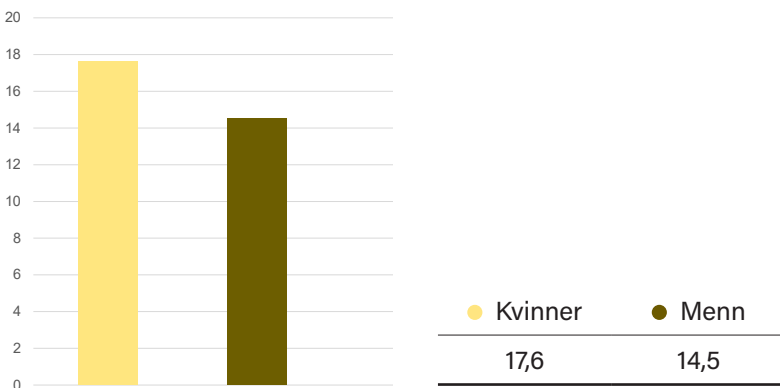
Andelen deltidsansatte i Forsvarsbygg har økt fra 2023 til 2024. Årsaken er at Forsvarsbygg overtok ansvaret for renhold i forsvarssektoren, der langt flere medarbeidere er ansatt i i deltidsstillinger enn ellers i virksomheten.

I løpet av året har alle medarbeidere i deltidsstillinger mottatt skriftlige spørsmål om ufrivillig deltidsarbeid. Forsvarsbygg har ikke kartlagt ufrivillig deltid i ARP-sammenheng tidligere fordi det frem til 2024 har vært en svært lav grad av deltid i virksomheten. Fram til 2024 ble deltid hovedsakelig brukt som et tiltak for å legge til rette for ansattes behov.

I 2025 vil vi iverksette en prosedyre som skal sikre at vi undersøker om det er deltidsansatte på det aktuelle arbeidsstedet, eller arbeidssted innenfor dagpendleravstand, som ønsker en høyere stillingsandel, før vi lyser ut nye stillinger. Kartleggingen viste at kun tre medarbeidere ufrivillig jobber i en lav stillingsprosent. Dette vil vi håndtere i henhold til den nye prosedyren.

Foreldrepermisjon

I gjennomsnitt antall uker

Forsvarsbyggs redegjørelse om
likestilling og mangfold etter aktivitets-
og redegjørelsesplikten (ARP) – 2024

Likestillingsarbeid som arbeidsgiver

DEL 2

**Vårt arbeid for likestilling
og mot diskriminering**

I Forsvarsbygg jobber vi for å ivareta likestilling, skape mer mangfold og hindre alle typer diskriminering. Alle skal ha de samme rettigheter og muligheter, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og -uttrykk samt alder. Som en landsdekkende virksomhet med flere ulike kompetanse-områder, jobber vi for bred variasjon innenfor: Utdanning, kompetanse, geografisk og sosial bakgrunn og ulike livsfaser.

Arbeidet er forankret i lovverk avtaler, prosedyrer, standarder og egne handlingsplaner:

- FNs bærekraftsmål nr. 5: Likestilling mellom kjønnene
- Statens personalhåndbok
- HR-strategi for forsvarssektoren
- Forsvarsbyggs virksomhetsstrategi
- Forsvarsbyggs tilpasningsavtale til Hovedavtalen i staten
- Forsvarsbyggs HR-politikk
- Forsvarsbyggs handlingsplaner

I februar 2024 besluttet de sentrale partene i Forsvarsbygg å opprette et parts-sammensatt utvalg for likestilling og mangfold. Utvalget består av ti representanter. Fem er oppnevnt av arbeidsgiver og fem av arbeidstakerne. Formålet er å sikre at de ansattes representanter inkluderes i arbeidet med likeverdige lønns- og arbeidsvilkår og hindre diskriminering i Forsvarsbygg. Vi har gjennomført to arbeidsmøter i 2024, i tillegg til at det er opprettet et digitalt samarbeidsrom, hvor utvalget kan samhandle mellom møtene. Utvalget har blant annet satt søkelys på risiko i et likestillings- og mangfoldsperspektiv for Forsvarsbyggs nye fagområde, renhold.

Utvalget jobber etter en firetrinns modell:

- Undersøke og kartlegge – tallgrunnlag og dokumentasjon publiseres i Teams.
- Analysere årsaker – utvalget analyserer og diskuterer i de fysiske møtene.
- Iverksette tiltak – tiltak blir sendt videre til linjen og presentert for partene i faste møter mellom ledelsen og tillitsvalgte.
- Resultater vurderes – utvalget ble opprettet i 2024 og eventuelle resultater av tiltak vil måtte vurderes i utvalgets videre arbeid i 2025.

Utvalget konkluderte med at «lite kjente eller mangelfulle rutiner, krav eller retningslinjer» hovedsakelig er den største utfordringen i Forsvarsbygg. I tillegg anbefales det at det jobbes aktivt med kultur og holdninger blant ledere og medarbeidere.

Tiltak er spilt inn i arbeidet med ny handlingsplan for likestilling og mangfold og HR-politikk i Forsvarsbygg. Ledere med personalansvar må utfordres på hvordan (ubevisste) fordommer og manglende fokus på likestilling kan bidra til diskriminering og forskjeller i lønn, stillingsprosent, midlertidighet og arbeidsoppgaver. En viktig målsetting i Forsvarsbygg virksomhetsstrategi er «Motiverte og engasjerte medarbeidere som skaper gode resultater».

Vi jobber systematisk for å oppnå denne målsettingen innenfor mange ulike områder:

- Det arbeides med en oppdatert handlingsplan for likestilling og mangfold samt HR-politikk
- Lederutviklingsprogram med flere temaer som har indirekte og direkte påvirkning på likestilling og mangfold
- Ledergruppeutvikling. Dette hadde oppstart i 2024
- Det arbeides med å utvikle et medarbeiderutviklingsprogram som startes opp i 2025.

Mangfold gir organisasjonen økt kompetansebredde og kan være med å bidra til et godt arbeidsmiljø. I HR-politikken sier vi at arbeidsmiljøet skal kjennetegnes av at det gis rom for ulikheter. Ved å fremme helhetlig mangfold og hindre utstøting fra arbeidslivet, ønsker Forsvarsbygg å sikre at den enkelte medarbeiders integritet og verdighet blir ivaretatt. Vi jobber derfor med å skape et godt psykososialt arbeidsmiljø, der den enkelte medarbeider blir sett og ivaretatt. Arbeidet gjøres i samarbeid med verneorganisasjonen og de tillitsvalgte.

At medarbeiderne våre opplever en god balanse mellom arbeid og privatliv, er viktig for oss. Vi jobber kontinuerlig med å ha en god livsfasepolitikk og gi medarbeiderne fleksibilitet i hverdagen. Spørsmål om opplevd balanse mellom jobb og privatliv er en del av spørsmålene i vår årlige medarbeiderundersøkelse.

Forsvarsbygg har et velfungerende varslingsystem, og alle medarbeidere er pålagt å gjennomføre e-læringskurs om temaet. Systemet for å melde avvik er tilgjengelige for alle, blant annet via mobiltelefon.

Vi mener et godt samarbeid mellom arbeidsgiver, vernetjenesten og tillitsvalgte er en forutsetning for å lykkes med likestillings- og mangfoldsarbeidet. Vi har en klar forventning om at en videreføring av arbeidet i partssammensatt utvalg for

likestilling og mangfold, skal bidra til gode resultater. Det samme gjelder for våre handlingsplaner og medarbeiderutviklingsprogrammet, som skal gjennomføres i 2025. Dette er tiltak som vi forventer at direkte vil påvirke risikoene påvist av vårt partssammensatte utvalg: «Lite kjente eller mangelfulle rutiner, krav eller retningslinjer» og utfordringer knyttet til kultur og holdninger blant ledere og medarbeidere.

Forsvarsbyggs redegjørelse om
likestilling og mangfold etter aktivitets-
og redegjørelsesplikten (ARP) – 2024

Likestillingsarbeid som offentlig myndighet

DEL 3

Hvilke prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling har vi? Hva gjør vi for å jobbe med likestilling og ikke-diskriminering i alle deler av arbeidet vårt?

Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan, underlagt Forsvarsdepartementet. Vi er Norges største offentlige eiendomsaktør og forvalter betydelige ressurser på vegne av den norske staten.

Hovedoppgaven til Forsvarsbygg er å etablere, opprettholde og gjenopprette forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig. I tillegg tilbyr vi ekspertkompetanse til andre deler av offentlig sektor innenfor sikring av bygg, kulturminnevern og avhending. Forsvarsbygg er en viktig bidragsyter til forsvarssektorens samfunnsoppdrag, som innebærer å sikre Norges selvstendighet og politiske handlefrihet.

Bygge- og anleggsbransjen er en bransje med høy risiko for sosial dumping. Risikoen innebærer for eksempel at utenlandske arbeidstakere som utfører arbeid i Norge, får vesentlig dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn norske arbeidstakere. Forsvarsbygg arbeider for å motvirke sosial dumping i leverandørkjeden. Vi stiller krav om at leverandørene har lærlinger i våre kontrakter. Forsvarsbygg tilrettelegger både ny og eksisterende bygningsmasse for å imøtekomme kravene i forbindelse med allmenn verneplikt.

VI BYGGER FORSVARSEVNE HVER DAG

Eiendom, bygg og anlegg
til forsvaret av Norge i fred,
krise og krig.

Deler av Forsvarsbyggs aktivitet faller inn under definisjonen offentlig myndighetsutøvelse, i den forstand at beslutninger som tas kan være bestemmende for rettigheter eller plikter for allmenheten. Når Forsvarsbyggs aktivitet innebærer myndighetsutøvelse, legges det vekt på at tolkning som gjøres eller det skjønn som utøves, er i tråd med gjeldende rettsprinsipper som saklighet, rimelighet, proposjonalitets og klageadgang.

Dette gjelder blant annet virksomhet knyttet til nye og/eller eksisterende bygg, anlegg og uteområder. Slike anlegg skal utformes på en måte som gjør at de er tilgjengelig for alle og kan brukes på en likestilt måte. Lov- og forskriftskrav om universell utforming, ligger til grunn i alle prosjekter som gjennomføres av Forsvarsbygg. Enkelte av våre byggkategorier er imidlertid kun i bruk av personell knyttet til Forsvarets operative virksomhet. For slike kategorier legges andre retningslinjer til grunn.

Som arbeidsgiver i offentlig sektor har Forsvarsbygg ansvar for å fremme likestilling og motvirke diskriminering i all vår virksomhet. Vi jobber ut fra en målsetting om mangfold ved all rekruttering. Målet er å tiltrekke kvinnelige søkere til lederstillinger og fagområder som er dominert av menn. Vi oppfordrer aktivt kvinner til å søke utlyste stillinger. Det jobbes med å øke søkelyset på kjønnsbalanse i forbindelse med rekruttering og å forsterke rådgivning til ledere knyttet til mangfold og moderat kvotering/positiv særbehandling. Spørsmål om kjønnsbalanse tas med i behovs- og jobbanalyser.

I Forsvarsbyggs tilpasningsavtale til Hovedavtalen i staten § 31, har vi avtalt følgende inndeling når det gjelder kvotering i Forsvarsbygg:

1. Virksomhetens øverste nivå.
2. Mellomledere innenfor samme organisasjonsenhet
3. Ingeniør- og driftsstillinger innenfor samme organisasjonsenhet

Ved profilering av Forsvarsbygg på utdanningsinstitusjoner, oppfordres kvinner til å søke jobber hos oss.

Forsvarsbyggs redegjørelse om
likestilling og mangfold etter aktivitets-
og redegjørelsesplikten (ARP) – 2024

Likestillingsarbeid som offentlig myndighet

DEL 4

**Hvordan vurderer vi resultatene som er
oppnådd? Hvilke forventninger og planer
har vi for arbeidet fremover?**

Forsvarsbyggs lovpålagte plikt til å jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering, gjenspeiles i våre strategier, planer og prosedyrer.

Arbeid med dobbel vesentlighetsanalyse startet opp i slutten av 2024 og vil være ferdig medio februar 2025. På bakgrunn av resultatene vil Forsvarsbygg vil se hvordan vi kan utvikle vår bærekraftsrapportering i henhold til EUs nye bærekrafts-direktiv (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD).

I 2024 opprettet vi et partssammensatt utvalg for likestilling og mangfold, og vi har et godt samarbeid mellom arbeidsgiver, vernetjeneste og de ansattes tillitsvalgte. Dette mener vi er svært viktig for at vi skal nå forpliktelsene og målsettingene våre. Arbeid for likestilling kan kreve endringer i strukturer og prosedyrer i virksomheten, samt i holdninger hos den enkelte. Forsvarsbygg jobber med begge disse perspektivene. Som arbeidsgiver ser vi at vi fortsatt har forbedringspotensial nå det gjelder mangfold i vår organisasjon. Vi har forventninger om at videre arbeid i partssammensatt utvalg for likestilling og mangfold, skal bidra til at vi avdekker ytterligere risiko og finner målrettede tiltak som kan føre til måloppnåelse, både internt i organisasjonen og eksternt mot vår oppdragsgiver og samfunnet ellers.

FORSVARSBYGG

Vi bygger
FORSVARSEVNE
hver dag

Besøksadresse

Grev Wedels plass 5
0151 Oslo

Postadresse

Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo

Kontakt oss

+47 468 70 400
servicesenter@forsvarsbygg.no

forsvarsbygg.no

Riksrevisjonen

FORSVARSBYGG

Org. Nr.: 975950662

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon med forbehold

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapsoppstillingene for Forsvarsbygg for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2024. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, virksomhetsregnskap og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 6 362 653 000 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet. Oppstilling av virksomhetsregnskapet viser driftsinntekter på 8 249 498 000 kroner og driftskostnader på 8 248 875 000 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav,
- gir oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2024 og kapitalposter per 31. desember 2024, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten, og
- gir oppstilling av virksomhetsregnskapet, med unntak av virkningen av forholdet som er omtalt i avsnittet «Grunnlag for konklusjon med forbehold», et dekkende bilde av virksomhetens resultater for 2024 og av eiendeler, gjeld og statens kapital per 31. desember 2024, i samsvar med statlige regnskapsstandarder (SRS).

Grunnlag for konklusjonen med forbehold

Forsvarsbyggs samfunnsoppdrag er planlegging, anskaffelse, drift og avhending av forsvarssektorens eiendommer, bygg og anlegg. Driften er organisert i prosjekter som i hovedsak er finansiert ved bevilgning. Den regnskapsmessige behandlingen er regulert av SRS 1 Presentasjon av virksomhetsregnskapet og SRS 10 Inntekt fra bevilgninger, tilskudd og overføringer til virksomheten, samt overføringer til og fra staten. Det gjøres avsetning på prosjektene månedlig.

Vi har revidert avsetning for påløpte kostnader knyttet til prosjektene. Revisjonen har vist feil i den regnskapsmessige behandlingen av disse prosjektene. Dette har ført til at det er feil på følgende regnskapslinjer:

- *Inntekt fra bevilgning* er oppført med 349 474 490 kroner for høy inntekt
- *Varekostnad* er oppført med 347 804 580 kroner for høy kostnad
- *Opptjente, ikke fakturerte inntekter* er oppført med 304 366 938 kroner for mye.

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen*, *instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens

oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAIs etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Presisering

Når Forsvarets aktiviteter medfører opprydnings – og fjerningsforpliktelser, kan bla Forsvarsbygg få i oppdrag å oppfylle disse forpliktelsene på vegne av Forsvaret. Normalt sett vil en virksomhet avsette i sitt regnskap for slike fremtidige forpliktelser. Forsvarsdepartementet har etter dialog med Direktoratet for økonomistyring besluttet at forpliktelser til opprydning og fjerning skal inngå i Forsvarets regnskap. Begrunnelsen er at aktiviteten som forårsaker forpliktelsene skjer i Forsvaret. Vi viser til note 15 Behandling av avsetninger for fremtidige fjernings- og miljøutgifter (SRS 19) i Forsvarsbyggs årsrapport for 2024. Dette forholdet har ingen betydning for vår konklusjon om årsregnskapet.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for informasjonen i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskommentarer (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Som beskrevet i avsnittet «Grunnlag for konklusjonen med forbehold», har vi konkludert med at regnskapslinjene *Inntekt fra bevilgning, varekostnad og Opptjente, ikke fakturerte inntekter* inneholder vesentlige feil. Vi har konkludert med at øvrig informasjon, av samme årsak, inneholder vesentlig feilinformasjon.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten, med unntak av forholdet beskrevet i avsnittet over,

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapsoppstillingene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av internkontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på bevilgningsreglementet, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på bevilgningsreglementet.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer det overordnede departementet om funn og svakheter.

Oslo, 25. juni 2025

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Carola Nensén
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.